

**KEMAN EĞİTİMİNİN ÖZEL ÖĞRENME
GÜÇLÜĞÜ ÇEKEN ÇOCUKLARDA DAVRANIŞ
SORUNLARINA ETKİLERİ**

Firuze CANSÖZ

Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Doç. Dr. Emel Funda TÜRKMEN

Haziran, 2013

Afyonkarahisar

T.C.
AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
MÜZİK ANASANAT DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

**KEMAN EĞİTİMİNİN ÖZEL ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜ
ÇEKEN ÇOCUKLARDA DAVRANIŞ SORUNLARINA
ETKİLERİ**

Hazırlayan
Firuze CANSÖZ

Danışman
Doç. Dr. Emel Funda TÜRKMEN

AFYONKARAHİSAR 2013

Bu Tez Çalışması BAPK' a Desteklenmiştir. Proje No: "12 SOS.BİL.17"

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “Keman Eğitiminin Özel Öğrenme Güçlüğü Çeken Çocuklarda Davranış Sorunlarına Etkileri” adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Kaynakça’da gösterilen eserlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

24/06/2013

Firuze CANSÖZ

TEZ JÜRİSİ KARARI VE ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜ ONAYI

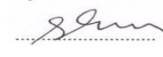
JÜRİ ÜYELERİ

İMZA

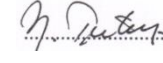
Tez Danışmanı : Doç. Dr. Emel Funda TÜRKMEN

Jüri Üyeleri : Doç. Dr. Sema SEVİNÇ

: Yrd. Doç. Yavuz TUTUŞ

Müzik Anasanat Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Firuze CANSÖZ' ün “**Keman Eğitiminin Özel Öğrenme Güçlüğü Çeken Çocuklarda Davranış Sorunlarına Etkileri**” başlıklı tezi 24/06/2013 tarihinde, saat 13:00’ da Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca, yukarıda isim ve imzaları bulunan jüri üyeleri tarafından değerlendirilerek kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Selçuk AKÇAY

MÜDÜR

ÖZET

KEMAN EĞİTİMİNİN ÖZEL ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜ ÇEKEN ÇOCUKLARDA DAVRANIŞ SORUNLARINA ETKİLERİ

Firuze CANSÖZ

**AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
MÜZİK ANASANAT DALI**

Haziran 2013

Danışman: Doç. Dr. Emel Funda TÜRKMEN

Araştırmanın konusunu, “Keman Eğitiminin Özel Öğrenme Güçlüğü Çeken Çocuklarda Davranış Sorunlarına Etkileri” oluşturmaktadır. Bu araştırma, müzik eğitimi içerisinde keman eğitiminin özel öğrenme güçlüğü çeken çocukların davranış sorunlarına olan etkilerini ortaya koymak, olumlu ve olumsuz yönlerini tespit ederek özel öğrenen çocukların eğitimlerine katkı sağlamak amaçlanmıştır. Bu araştırma tek denekli desen modelinde yürütülmüştür. Araştırma gözlem ve görüşme yoluyla yarı deneysel bir yöntemle dayalı olarak yapılmıştır.

Araştırmadan elde genel sonuçlara göre “keman eğitiminin özel öğrenme güçlüğü çeken çocuklarda davranış sorunlarına etkileri”nin dolaylı olduğu, bununla birlikte çocukların özellikle dikkat sürelerini arttırmada etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Özel Öğrenme, Davranış, Keman Eğitimi

ABSTRACT

EFFECTS OF VIOLIN TRAINING ON BEHAVIOUR PROBLEMS OF CHILDREN WHO HAVE SPECIFIC LEARNING PROBLEMS

Firuze CANSÖZ

**AFYON KOCATEPE UNIVERSITY
THE INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCES
DEPARTMENT OF MUSIC**

June 2013

Advisor: Assoc. Prof. Dr. Emel Funda TURKMEN

“Effects of Violin Training on Behaviour Problems of Children Whose Have Specific Learning Problems” is the subject of research. This research aimed to reveal these effects and identify the negative and positive aspects. So, contribute to the education of children whose have specific learning difficulties. This research is conducted as single-subject design model.

It is concluded according to the general results obtained from the research that effects of violin training on behaviour problems of children whose have specific learning problems are indirect. However these effects are effective for increasing attention spans.

Key Words: Specific Learning, Behaviour, Violin Training

ÖNSÖZ

Eğitimim boyunca her zaman yanımda olan, sevgisini ve emeğini benden esirgemeyen, bilgisiyle, tecrübeleriyle daima yol gösteren, araştırmamın konusunu oluşturmamda yardımcı olan, çalışmalarım boyunca ışığım olan, bana cesaret veren, önemli araştırmalara beni yönlendiren, maddi ve manevi desteğini hiçbir zaman esirgemeyen değerli hocam tez danışmanım Doç. Dr. Emel Funda TÜRKMEN'e, bilgisayar teknolojisinde yardımcı olan hocam Yrd. Doç. Dr. Ertuğrul ERGÜN'e, desteğinden ve ilgisinden dolayı Safiye YAĞCI'ya, araştırma verilerimin toplanmasında bana yardımcı olan sevgili öğrencilerime, çalışmalarım boyunca daima yanımda olan sayın Hatice BEKDAŞ'a, değerli arkadaşım Kübra AKÇAY'a, çalışmalarım boyunca maddi ve manevi desteğini hiçbir zaman esirgemeyen sevgili annem, babam ve ablama teşekkür eder, saygılarımı sunarım.

Firuze CANSÖZ

İÇİNDEKİLER

YEMİN METNİ	ii
TEZ JÜRİSİ KARARI VE ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜ ONAYI	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT	v
ÖNSÖZ.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar LİSTESİ.....	x
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xiii
KISALTMALAR	xiv
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM ARAŞTIRMANIN İÇERİĞİ

1. EĞİTİM	4
1.1. EĞİTİMDE DAVRANIŞ SORUNLARI.....	5
2. MÜZİK EĞİTİMİ.....	6
2.1. MÜZİK EĞİTİMİNİN ÖZEL ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜ ÇEKEN ÇOCUKLARA ETKİSİ.....	7
3.ÇALGI EĞİTİMİ.....	9
3.1. ÇALGI EĞİTİMİNİN ÖNEMİ VE ÖĞRENCİ DAVRANIŞLARINA ETKİSİ.....	10
4. KEMAN EĞİTİMİ	11
4.1. KEMAN EĞİTİMİNDE KAZANDIRILAN DAVRANIŞLARIN ÖĞRENCİLERİN DAVRANIŞ SORUNLARI AÇISINDAN İNCELENMESİ.....	11
5. ÖZEL ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜ	13
5.1. ÖZEL ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜ ÇEKEN ÇOCUKLARIN BELİRTİLERİ..	14
5.2. ÖZEL ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜ ÇEKEN ÇOCUKLARIN TANISI.....	15

5.3. ÖZEL ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜ ÇEKEN ÇOCUKLARIN BİREYSEL FARKLILIKLARININ ÖĞRENME ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ.....	18
5.4. ÖZEL ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜNDEKİ DAVRANIŞ SORUNLARI	19
6. PROBLEM CÜMLESİ.....	20
7. ALT PROBLEMLER.....	20
8. ARAŞTIRMANIN AMACI.....	21
9. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ.....	21
10. ARAŞTIRMANIN SAYILTILARI	21
11. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI.....	22
12. TANIMLAR	22

İKİNCİ BÖLÜM YÖNTEM

1. ARAŞTIRMANIN MODELİ.....	24
2. ARAŞTIRMANIN ÇALIŞMA GRUBU	24
3. ARAŞTIRMANIN VERİ TOPLAMA YÖNTEMLERİ.....	25
4. VERİLERİN ÇÖZÜMLENMESİ	26

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM BULGULAR VE YORUM

1. BİRİNCİ ALT PROBLEME YÖNELİK BULGULAR VE YORUMLAR ..	27
1.1. KEMAN EĞİTİMİNİN ÖZEL ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜ ÇEKEN ÇOCUKLARIN DİKKAT SORUNLARINA ETKİLERİ	27
2. İKİNCİ ALT PROBLEME YÖNELİK BULGULAR VE YORUMLAR.....	48
2.1. KEMAN EĞİTİMİNİN ÖZEL ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜ ÇEKEN ÇOCUKLARIN OKUL İÇİ İLETİŞİMLERİNE ETKİLERİ.....	48
3. ÜÇÜNCÜ ALT PROBLEME YÖNELİK BULGULAR VE YORUMLAR .	57
3.1.KEMAN EĞİTİMİNİN ÖZEL ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜ ÇEKEN ÇOCUKLARIN BELİRGİN ÖZEL DAVRANIŞLARINA ETKİLERİ.....	57
4. DÖRDÜNCÜ ALT PROBLEME YÖNELİK BULGULAR VE YORUMLAR	69
4.1. DEHB OLAN ÇOCUKLARIN DAVRANIŞ SORUNLARINA ETKİLERİ İLE İLGİLİ OLARAK AİLE VE ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ.....	69
4.2. DEHB OLAN ÖĞRENCİNİN GÖRÜŞLERİ.....	70

SONUÇLAR ..... Hata! Yer işareti tanımlanmamış.

KAYNAKÇA	76
-----------------------	-----------

EKLER

EK-1. Gözlem Formu.....	79
EK-2. ANKET: Aileye Yönelik Sorular	79
EK-3. ANKET: Öğretmene Yönelik Sorular	83
EK-4. A Öğrencisinin Hastane Raporu.....	88

TABLÖLAR LİSTESİ

Sayfa

Tablo 1. DEHB Olan Öğrencilerin Kemanda Tek Telde Yay 5 Kez Çekip İtme Çalışmasına İlgi ve Dikkat Düzeyi	27
Tablo 2. DEHB Olan Öğrencilerin Kemanda İki Telde Yay 5 Kez Çekip İtme Çalışmasına İlgi ve Dikkat Düzeyi	29
Tablo 3. DEHB Olan Öğrencilerin Kemanda Üç Telde Yay 5 Kez Çekip İtme Çalışmasına İlgi ve Dikkat Düzeyi	30
Tablo 4. DEHB Olan Öğrencilerin Kemanda Dört Telde Yay 5 Kez Çekip İtme Çalışmasına İlgi ve Dikkat Düzeyi	31
Tablo 5. DEHB Olan Öğrencilerin Kemanda Dört Telde Yay 10 Kez Çekip İtme Çalışmasına İlgi ve Dikkat Düzeyi	32
Tablo 6. DEHB Olan Öğrencilerin Kemanda 1. Parmağı Doğru Bir Şekilde Konumlandırma Çalışmalarına İlgi ve Dikkat Düzeyi	33
Tablo 7. DEHB Olan Öğrencilerin Kemanda 2.Parmağı ve 3.Parmağı Doğru Bir Şekilde Konumlandırma Çalışmalarına İlgi ve Dikkat Düzeyi	34
Tablo 8. DEHB Olan Öğrencinin Tek Tel Üzerinde Yazılmış Bir Başlangıç Eseri Çalışmasına İlgi ve Dikkat Düzeyi	35
Tablo 9. DEHB Olan Öğrencinin Tek Tel Üzerinde Yazılmış İki Başlangıç Eseri Çalışmasına İlgi ve Dikkat Düzeyi	36
Tablo 10. DEHB Olan Öğrencinin İki Kemanla Birlikte (Düo) Çalmaya İlgi ve Dikkat Düzeyi	37
Tablo 11. DEHB Olan Öğrencilerin Okul Ortamında Ders Çalışırken İlgi ve Dikkatlerini Toplama Durumlarına Yönelik Öğretmen Görüşleri	39
Tablo 12. DEHB Olan Öğrencilerin Okul Ortamında Ders Çalışırken İlgi ve Dikkatlerini Toplama Durumlarına Yönelik Aile Görüşleri.....	40
Tablo 13. DEHB Olan Öğrencilerin Derslerini Öğrenmede İlgi ve Dikkat Toplama Düzeylerine Yönelik Öğretmen Görüşleri	42

Tablo 14. DEHB Olan Öğrencilerin Derslerini Öğrenmede İlgi ve Dikkat Toplama Düzeylerine Yönelik Aile Görüşleri	44
Tablo 15. DEHB Olan Öğrencilerin Çevresinde Gördüğü Varlıklara Karşı İlgi ve Dikkat Düzeylerine Yönelik Aile Görüşleri	46
Tablo 16. DEHB Olan Öğrencilerin Çevresindeki Olaylara Karşı İlgi ve Dikkat Düzeylerine Yönelik Aile Görüşleri	47
Tablo 17. DEHB Olan Öğrencilerin Ders Çalışırken Yardım İsteme Konusundaki İletişimlerine Yönelik Öğretmen Görüşleri	48
Tablo 18. DEHB Olan Öğrencilerin Ders Çalışırken Yardım İsteme Konusundaki İletişimlerine Yönelik Aile Görüşleri	50
Tablo 19. DEHB Olan Öğrencilerin Ders Ortamında Arkadaşlarıyla Olan İletişimlerine Yönelik Öğretmen Görüşleri	52
Tablo 20. DEHB Olan Öğrencilerin Sınıfında Birlikte Yapılan Çeşitli Çalışmalar ve İşlerle İlgili İletişimlerine Yönelik Öğretmen Görüşleri	54
Tablo 21. DEHB Olan Öğrencilerin Çevresinde Yaptığı Çeşitli Çalışmalar ve İşlerle İlgili İletişimlerine Yönelik Aile Görüşleri	55
Tablo 22. DEHB Olan Öğrencilerin Çevresindeki Topluluk Veya Gruplarla Olan İletişimlerine Yönelik Aile Görüşleri	56
Tablo 23. DEHB Olan Öğrencilerin Sınıfındaki Arkadaşlarına Değer Vermesine Yönelik Öğretmen Görüşleri	57
Tablo 24. DEHB Olan Öğrencilerin İçinde Bulunduğu Ortama Uyumuna Yönelik Öğretmen Görüşleri	59
Tablo 25. DEHB Olan Öğrencilerin El ve Vücut Kaslarını Kullanabilmesine Yönelik Öğretmen Görüşleri	61
Tablo 26. DEHB Olan Öğrencilerin El ve Vücut Kaslarını Kullanabilmesine Yönelik Aile Görüşleri	62
Tablo 27. DEHB Olan Öğrencilerin Verilen Bir İş Tamamlamalarına Yönelik Öğretmen Görüşleri	63

Tablo 28. DEHB Olan Öğrencilerin Verilen Bir İşi Tamamlamalarına Yönelik Aile Görüşleri	64
Tablo 29. DEHB Olan Öğrencilerin El İle İlgili İşlerdeki Tutum ve Davranışlarına Yönelik Öğretmen Görüşleri	66
Tablo 30. DEHB Olan Öğrencilerin El İle İlgili İşlerdeki Tutum ve Davranışlarına Yönelik Aile Görüşleri.....	68
Tablo 31. Keman eğitiminin DEHB olan çocukların davranış sorunlarına etkileri ile ilgili olarak aile ve öğretmen görüşleri.....	69

ŞEKİLLER LİSTESİ

Sayfa

Şekil 1. Keman Eğitiminin DEHB Öğrencilerinin İlgi ve Dikkat Düzeylerine Olan Etkilerinin On Haftalık Sürecinin Grafiği.....	38
---	----

KISALTMALAR

DEHB: Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu

RAM: Rehberlik Araştırma Merkezi

GİRİŞ

Günümüz bilim dünyası pek çok farklı gelişmeye sahne olurken daha önce hiç tanımadığımız birçok hastalık ve rahatsızlığın da ortaya çıktığı görülmektedir. Önceleri de var olduğu düşünülen bu hastalık ve rahatsızlıklar günümüzde gelişen teknoloji ve tıbbın da yardımıyla teşhis ve tanısı konularak, özellikleri ve tedavi yöntemleri üzerinde yapılan çeşitli araştırmalar yoluyla tedavi edilmeye çalışılmaktadır. Bu hastalık ve rahatsızlıklar arasında kimilerinin ilaç vb. tedavi yöntemleri olmakla birlikte, kimilerinde alternatif yöntemlerin kullanılmasının da etkili olduğu, özellikle müziğin çeşitli hastalıklarda bir alternatif tedavi aracı olarak kullanıldığı çok eski tarihlerden beri bilinmektedir.

Müziğin insan ve canlılara olan etkileri üzerine yapılmış sayısız araştırma ve öykü vardır. Özellikle ruhsal rahatsızlıkların tedavisinde bir yardımcı araç olarak kullanıldığı, şifahanelerde su sesiyle yapılan müziğin hastalar üzerinde yatıştırıcı, dinlendirici bir rol oynadığı bilinmektedir. Binlerce yıldır bilinen ve kullanılan bu yöntemler günümüz tıbbının da araştırma alanına girmiştir ve sadece bir dinleme, dinletme alanı olmaktan çıkıp bir eğitim alanı olarak da alternatif tedavi yöntemi olarak kullanımı gündeme gelmiştir. Bu gelişmeler, müzik eğitim ve tıp gibi farklı alanların ortak çalışma yapmaları gereğini ortaya koymuş, eğitim yoluyla müziğin etki gücü arttırılmaya başlanmıştır.

Müzik eğitiminin önemli bir alanı olan çalgı eğitimi, hem bireyi doğrudan müziğin icracısı durumuna sokmakla hem de eğitimin disiplinini bireye oldukça etkili bir yoldan kazandırmakla oldukça değerli katkılarda bulunmaktadır. Bu yönü, özellikle çocuklarda karşılaşılan çeşitli rahatsızlık ve hastalıklarda bir araç olarak kullanımını gerekli kılmaktadır. Özellikle davranış sorunu ve disiplin eksikliği olan çocukların eğitiminde çalgı eğitiminin etkili olduğu görülmekte, yapılan çalışmaların çocukların günlük yaşamlarına yansıdığı gözlenmektedir. Bununla birlikte hangi rahatsızlık veya hastalıklarda ne derece etkili olduğu konusunda çok fazla araştırma

yoktur. Bu hastalıklar arasında yer alan “Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu” bireyin yaşamına olumsuz etkilerde bulunan bir rahatsızlık olarak dikkati çekmektedir.

Bir çocuk psikiyatridan Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu (DEHB) tanısı alsın almasın, öğretmenlerin ve anne babaların ulaşmakta, ilişki kurmakta, öğretmekte zorlandıkları çocuklar çoğunlukla ve kısaca hiperaktif olarak tanımlanmaktadır.Hareketli, dikkati dağınık, öğrenmekte zorlanan çocuk... Zor çocuk. Hiperaktif çocuk... Bazen problemin adlandırılmasına gereğinden fazla takılıp yaşanan sorunun çocuğun hayatında yol açtığı güncel zorlukları saptamak ve bu zorlukları tek tek aşmak için çözüm bulmak yerine, durumun adının gerçekten öyle olup olmadığıyla zaman kaybedildiği belirtilen bu hastalığın, gelişimin en kritik ve yoğun çağındaki çocuklar için dikkatle ele alınıp tedbirlerinin alınmasının oldukça gerekli olduğu kaydedilmektedir. Böyle çocukların ebeveynlerinin ise, Hiperaktivite ve dikkat eksikliği gibi hayatı ve gelişimi zorlaştırıcı durumlarla başa çıkmak için doğru bilgiye ve eğitime ihtiyaç duydukları düşünülmektedir. Herhangi bir hastalık hakkında yeterli ve doğru bilgiye sahip olmak savaşılan düşmanı tanımak gibidir. Düşmanın özelliklerini bilmek savaşmayı kolaylaştırır ve etkili bir yöntem izlenmesine yardımcı olur.

“Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu” (DEHB), en genel özellikleri olan dikkat eksikliği, aşırı hareketlilik ve dürtüsellik belirtileriyle kendisini gösteren bir zihinsel bozukluktur. Öğrenme bozukluklarına yol açtığı gibi uyum sorunlarını da beraberinde getirdiği gözlenir. Bireyin yaşamını her yönüyle etkiler ve tedavi edilmesini gerekli kılar. DEHB, çocukluk döneminin en yaygın sorunu olup, toplumda her yaşta sık görülen ve tedavi ile belirgin düzelmeler gösteren bir bozukluk olarak gittikçe önem kazandığı düşünülmektedir. DEHB'nin öğrenme bozuklukları ve davranış sorunları her ne kadar beyinle ilgili gibi gözükse de eğitim yoluyla bazı sorunların çözülebildiği ve bireylerin yaşam koşullarına uygun davranışları kazandıkları gözlenmiştir.

Bu araştırma, özellikle çocukların yaşamına olumsuz bazı davranış ve öğrenme sorunlarıyla yansıyan bu bozukluğa çalgı eğitiminin etkilerini ölçmek ve

önceden edinilmiş çeşitli deneyimleri bilimsel bir yöntemle ele alıp, elde edilen bulguları ilgililerle paylaşmak üzere hazırlanmıştır.

Araştırma, en genel yanıyla DEHB tanısı konmuş bireylere alternatif bir yardımcı araç sunma amacını taşımaktadır. Müzik ve eğitimin bireylerin davranış gelişimlerine olan etkilerinden yola çıkılarak yapılan araştırma, çalgı eğitiminin etkilerini de ortaya koyması yönüyle oldukça büyük bir öneme sahiptir.

Araştırma deneysel bir yöntemle yürütülmüştür. Tek denekli desene sahiptir. Gözlem ve görüşme yöntemleriyle yürütülen araştırmadan elde edilen veriler hem tablolar halinde işlenmiş hem de gözlem süreci grafiklere işlenerek çözümlenmeye çalışılmıştır. Elde edilen bulgular DEH Bozukluğunda keman eğitiminin daha genel bir ifade ile çalgı eğitiminin etkili olduğu sonucuna ulaştırmıştır.

Araştırmanın DEHB gibi başka rahatsızlıklar için de yürütülmesinin gerekli olduğu, başta müzik eğitimin, bir alt basamağı olarak çalgı eğitiminin ve buna bağlı olarak keman eğitiminin etkili olduğu görülen bu tür rahatsızlıklarda ailelere ve bu tür çocuklara katkılarının olması umulmaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN İÇERİĞİ

1.EĞİTİM

Eğitim hakkında geçmişten günümüze birçok farklı tanım yapılmıştır. Tanımlar genel olarak eğitimin, bireyin yaşam tecrübelerinden yola çıkarak sosyal yaşama ve gelişen dünyaya uyum sağlama çabasıyla oluştuğunu ve öğrendikleriyle gelecek nesillere öncü olarak eğitimin devamlılığını sağladığı anlatılmaktadır. Ertürk'e göre eğitim, en genel tanımıyla bireylerin kendi yaşantısı yoluyla, kasıtlı olarak istendik davranış değiştirme sürecidir (1998: 12).

Eğitim sayesinde bireylerde davranış değişiklikleri meydana gelir. Eğitimin içeriği hakkında Erden şunları söyler:

“ Günlük yaşamımızda çok sık kullandığımız sözcüklerden biridir. Neredeyse hepimiz eğitimin ne olduğu, nasıl olması gerektiği konusunda düşünmüş ve fikir üretmişizdir. Ancak çoğumuz bu kavramın ne kadar geniş bir anlam içerdiğinin farkında değilizdir. Eğitim bireylerde çeşitli bilgi, beceri, tutum ve değerler kazandırır. Bu öğrenme süreci bireyin davranışlarında gözle görülür değişikliklere neden olur” (2011: 13).

Eğitimin amacı, kültürün ve bilginin yeni kuşaklara aktarılması; bilişsel, duyuşsal ve psiko-motor gelişme ve başarının artırılması; potansiyel yetenek gelişiminin olgunluğunun sağlanması; kişilik gelişimi ve çevreye uyumunun sağlanmasıdır.

Eğitim anayasa ile güvence altına alınan bir haktır. Okul çağına gelen her çocuk, okula devamını etkileyen herhangi bir engeli yok ise, eğitim almak için okullara kayıt yaptırmaktadır. Çocuklar birbirinden farklıdır ve her birinin ayrı

zihinsel, duygusal, bedensel özellikleri vardır. Sınıf içinde verilen eğitim düzeyi öğrencilerin özellikleri düşünülerek yapılmaktadır. Sınıf ortalamasının üstünde ya da altında olan öğrenciler de sınıflarda bulunmaktadır ve öğrenciler sahip oldukları özellikler nedeniyle sınıfın eğitim ortamına uyum problemleri yaşamaktadır. Bu nedenle eğitim düzeyi sınıf düzeyinin altında ya da üstünde olan öğrencilerin bir sınıfta yaşatları ile eğitim öğretim görebilmeleri için bazı çalışmaların yapılması gerekmektedir (Arslan, 2006:543)

Eğitim, sadece okulda sınırlı olmamakla beraber, yaşantılarımız yoluyla da öğrenilebilen bir süreçtir. Bu yaşantılar yoluyla öğrenebildiğimiz davranışlar, farkında olduğumuz ya da olmadığımız davranışlardır.

1.1. EĞİTİMDE DAVRANIŞ SORUNLARI

Organizmanın her türlü hareketine davranış adı verilmektedir. Organizmanın gözlenebilen ya da gözlenemeyen, açık ya da örtük etkinliklerin tümüdür. Örneğin; konuşma, yazma, düşünme, kalbin çalışması vb. (Senemoğlu, 1997:97)

Davranışların genel olarak üç grupta toplandığı belirtilmektedir:

1. Doğuştan gelen davranışlar (İçgüdüsel, refleksil davranışlar).
2. Geçici davranışlar (Alkol, ilaç, hastalık vb. etkisi ile oluşan davranışlar).
3. Sonradan kazanılan davranışlar (Öğrenme ürünü davranışlar) (Ulusoy,2011:231).

Bu davranışlara bakıldığında sonradan kazanılan davranışların; istendik davranışlar (Planlı eğitim ürünü davranışlar)ve istendik olmayan davranışlar (Olumsuz kültürel koşullarda kazanılan davranışlar ya da eğitim hatalı yan ürünü olan davranışlar) biçiminde ele alındığı belirtilmektedir. Öğrenme ürünü olan davranışların da organizmanın doğrudan ya da dolaylı olarak gözlenebilen, ölçülebilen ve yordanabilen etkinlikleri olduğu kaydedilmektedir (Ulusoy,2011:231).

Öğrenmeyi olumlu ya da olumsuz yönde etkileyen etmenler öğrenmeyi kolaylaştırır ya da zorlaştırır. Öğrenen, öğrenenler, öğrenme yöntemleri, öğrenilecek malzemenin türü ve öğrenme ortamıyla ilgili etmenler öğrenmeyi doğrudan etkiler.

“Tipik bir öğrenci boş bir slayt ya da boş tahta olarak değil, yüksek düzeyde geleneksel bir beyin deneyimleri bankasına sahip olarak gelir. Okul öncesi çağında bile bir öğrencinin beyni, yaşam stili, yeme biçimi, öncelikli tutkunluklar, zenginleştirilmiş fırsatlar, deneyimler, kültürel ritüeller (törenler ve ayinler), şiddet, yaralanmalar, stres, sarsıntı, genler, oyun arkadaşlığı, geniş aile, kardeşler, ev ortamı gibi çok yönlü etkenler tarafından zaten biçimlenmektedir” (Duman, 2007:145)

Davranış sorunlarına genel olarak bakıldığında, doğuştan gelen yapısal etkenlerin olduğu kadar çevrenin de etkili olduğu hatta davranış sorunları üzerinde çevrenin rolünün doğuştan gelenlerden daha etkili olduğu görülmektedir. Genetik faktörlerin çocuğun hormonal dengesini etkilemesi davranışlarını da etkilemektedir. Bununla birlikte genetik faktörler üzerinde herhangi bir müdahalenin henüz söz konusu olamaması çevre ve eğitim üzerinde yapılan çalışmalara yoğunlaşmayı gerekli kılmaktadır. Beslenmeden, hormonal düzensizliklere eğitimden rehabilitasyona birçok müdahale edilebilir etken vardır. Örneğin serotoninin kandaki seviyesinin, çeşitli vitaminlerin azlığının öğrenme ve davranışlar üzerinde oldukça büyük etkilere sahip olduğu kaydedilmektedir (Duman,2007:148-150).

Bununla birlikte eğitimin de davranışlar üzerinde oldukça etkili olduğu hemen her uzman tarafından belirtilmektedir. Eğitimin pek çok farklı alanı eğitimde işe koşulmakta, bireylerin davranış değişikliğinde kullanılmaktadır.

2.MÜZİK EĞİTİMİ

Müzik eğitimi; temelde, bir müziksel davranış kazandırma, bir müziksel davranış değiştirme veya bir müziksel davranış değişikliği oluşturma, bir müziksel davranış geliştirme sürecidir. Bu süreçte daha çok, eğitim gören bireyin kendi müziksel yaşantısı temel alınır, bu temelden yola çıkılarak belirli amaçlar doğrultusunda planlı, düzenli ve yöntemli bir yol izlenir ve bu yolla belirli hedeflere erişilir. Müzik eğitimi yoluyla, birey ile çevresi, özellikle müziksel çevresi arasındaki iletişim ve etkileşimin daha sağlıklı, daha düzenli, daha etkili ve daha verimli olması beklenir (Uçan, 1997:14).

Say'ın fikirlerine göre müzik eğitimi;

“Çocukluk döneminden başlayarak bireylere belirli müzikal davranışlar kazandırarak söz konusu davranış ve becerileri geliştirme sürecidir” (2010:536).

Müzik eğitiminin sadece müzikal davranış ve beceriler üzerinde etkili olmakla kalmadığı yaşamının farklı alanlarına da katkıda bulunduğu eğitimcilerin sıkça gözlemledikleri bir durumdur. Özellikle iletişim, özgüven, sosyalleşme, kendine ve başkalarına saygı, demokratik değerleri benimseme vb. davranışlar üzerinde etkili olduğu belirtilmektedir (Apaydın,2001:135).

Bu durum müziğin eğitimde bir araç olarak kullanılmasına olanak sağlamaktadır. Çeşitli durumlara sağladığı katkılar eğitimcilerin ve tıp uzmanlarının ilgi alanını oluşturmakta müzik eğitimi alanların beyin fonksiyonları üzerine yapılan çalışmaların gün geçtikçe gelişen teknolojinin de yardımıyla arttığı görülmektedir. Bu çalışmalar özel alanlara da uygulanarak müziğin olumlu özelliklerinden daha fazla yararlanıldığı görülmektedir.

2.1. MÜZİK EĞİTİMİNİN ÖZEL ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜ ÇEKEN ÇOCUKLARA ETKİSİ

Müzik, çocuklarda; ruhsal, duygusal, toplumsal gelişime katkıda bulunur. Hareket ve duyu sistemleri ile ilgili yetersizliklerin giderilmesine, dikkat-konsantrasyon zihinsel melekelerin kuvvetlendirilmesine ve iletişim yeteneğinin gelişmesine yardımcı olduğu düşünülmektedir. Müzikle tedavi esnasında çocuk, bozulmuş olan zihinsel yeteneklerini yeniden şekillendirilebilir. “Müzik ile tedavi çocuklarda; sosyal ve duygusal davranışları düzeltmede, hareketle ilgili becerileri geliştirmede, iletişimi düzeltmede, okul öncesi ve okul dönemi becerilerini öğretmede, boş zaman aktivitesi sağlamada tedavi edici etmenlere sahiptir”(Çoban,2005:97-98).

Müziğin farklı öğrenenlere oldukça önemli katkılar sağladığı görülmüştür. Perry(1995)'e göre öğrenme güçlüğü çeken çocuklar müziğe aynen normal çocuklar gibi tepki verirler. Belki diğer insanlardan daha fazla hassas değillerdir ama müziğin

onlar için faydaları vardır. Çünkü müzik onlar için imkânsız şeylere bir köprüdür, kendini ifadedir ve diğer bireylerle iletişimidir(akt:Öner,2006:1).

Nordoff(2004), bireylerin müziğe duyarlı olduğunu gösteren çeşitli olumlu faktörleri şöyle sıralamaktadır:

- Müziğin ritmine eşlik etme,
- Müzik dinlerken duygulanma ve üzülmeye,
- Müziğe odaklanma,
- Müzik dinleyerek sevinme,
- Müziğin ritmine uygun dans etme ve hareket etme,
- Müzikle beraber mırıldanma (akt:Öner,2006).

Öğrenme güçlüğü içerisinde bulunan çocukların çeşitli müziklere verecekleri bu türden tepkiler, onların iletişim kurma ve uyum sağlama süreçlerine katkı sağlamada önemli bir adım olabilir. Bu tepkiler bu çocukları kazanma ve geliştirmede önemli bir araç ve yol olabilir.

Öğrenme güçlüğü çeken çocukların eğitiminde, müziği bir çalışma alanı olarak görmemek gerekir. Günlük yaşamına renk ve heyecan katan bir etkinlik olarak görülmeli, çevresiyle iletişim kurmasında yardımcı bir unsur olarak sağlayacağı faydalardan yararlanılmalıdır. İnsanlar, hayvanlar hatta tüm canlılar üzerindeki etkileri kanıtlanmış olan müziğin, ruhsal gerilimleri gidermede, coşku ve heyecan aşılama, yorgunluğu giderme ve sakinleştirmede etkili olduğu bilinmektedir. Ayrıca yapılan çalışmalara gösterdikleri ilgi doğrultusunda bilinçli bir müzik eğitimiyle çocukların çeşitli konular üzerine yoğunlaşmalarının sağlanması, ilgi ve dikkat sürelerinin arttırılması da mümkündür.

Perry (1995), yavaş öğrenenin konuşma organlarında fiziksel bir kusuru olmadıkça diğer çocuklardan potansiyel olarak şarkı söyleyebilecek bir farklı sese sahip olmasının gözlenmeyeceğini belirtmektedir. Ancak, bunu özgürce kullanmada bu çocuklar tereddüt edebilirler ve çekingen bir yapıları da varsa kendilerini ifade etmektan tamamen kaçınabilirler. Bu çocukların gösterecekleri çabanın dikkate alınmaması vb. durumlar güven kaybına neden olabilir. Şarkı söylenemeyen bir evden geliyorsa taklit edeceği hiçbir şekilde sahip olmayacaklarından müzik dersine katılmada istekli olmayabilirler. Bu çocukların bir kez şarkı söylemeye başladıktan

sonra büyük bir zevk aldıkları görülecektir. Müzikle ilgili bu etkinliklerin çocukların duygusal gelişimine olduğu kadar genel sağlığına da yararlı olduğu, psikolojik destek sağlamanın yanı sıra bilişsel gelişimlerine de katkı sağladığı gözlenmiştir. Bu nedenler, müzik etkinliklerinin çocukların katılımını sağlamaya yönelik planlanmasını gerekli kılmaktadır ve çekici müziksel durumlar yaratarak çocukların bu etkinliklerin içerisinde yer alma isteklerini arttırmaları sağlanmalıdır. Öğretmenlerin tutumu cesaret verici olmalıdır. Gösterecekleri ilgi ve gösterecekleri her çaba büyük bir övgü ve cesaretlendirici bir yaklaşımla ele alınmalı, yaptığı hataların üzerinde durulmamalı, şarkı söylemeye ve etkinliklerde görev almaya istek duymaları sağlanmalıdır(akt: Öner,2006).

3.ÇALGI EĞİTİMİ

Çalgı eğitimi müzik eğitiminin bir boyutudur. Çalgı eğitimi, bir enstürmanı çalmak ve çalgı becerisini kazandırmaktır. Çalgı eğitimi içeriğine yönelik Yağışan şu sözleri söyler “çalgı öğretimi yoluyla bireylerin ve onların oluşturdukları toplulukların devinışsel, bilişsel ve duyuşsal davranışlarında kendi yaşantıları yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişiklikler oluşturma bu nitelikte yeni davranışlar kazandırma sürecidir. Bir başka tanıma göre çalgı eğitimi; çalgıyla ilgili karmaşık davranışların öğretilmesi ve bu davranışların beceriye dönüştürülmesidir.

Bireylerin bir müzik aletini kullanımı yolu ile müzik-insan buluşmasını sağlayan kişiye kendini tanıma becerisini kazandıran, insanın duygularını ifade edebilmesinde çalgı insan bütünleşmesine kaynaklık eden, sonuç olarak da toplumsal bir varlık olan insanın yaşamda yerini alabilmesini sağlayan müzik eğitiminin en önemli boyutlarından biridir.

Çalgı eğitimi bir anlamda, bir müzik aleti kullanımıyla insan-çalgı/müzik buluşmasını, bütünleşmesini ve etkileşmesini sağlayan bir süreçtir” (Yağışan,2008: 6, 8).

Uçan’ a göre çalgı eğitimi ise;

“Müzik eğitiminin boyutlarını oluşturur ve kendi içinde çeşitli dallara ayrılır. Keman eğitimi çalgı eğitiminin en önemli dalları arasında etkin ve seçkin bir yere sahiptir” (2001: 5).

3.1. ÇALGI EĞİTİMİNİN ÖNEMİ VE ÖĞRENCİ DAVRANIŞLARINA ETKİSİ

Müzik eğitimi genel olarak çalma, söyleme, dinleme, müzik bilgisi ve müzik kültürü olmak üzere beş boyutta ele alınmaktadır. Bu beş boyut, birbiri içinde birbiriyle bağlantılı olarak ele alındığında daha etkili olmaktadır. Çalgı eğitimi, bireyler üzerinde en basit alt basamakta başarıya duygusunu perçinleyerek yaşamının her boyutunu etkilemektedir.

Çalgı eğitimi, eğitimin öğretimin bilişsel, duyuşsal ve devinişsel unsurlarının (psikomotor) unsurlarının tümünün sergilenebildiği çok boyutlu bir yapıya sahiptir. (akt: Çöl, 2012:459). Bu yapı müzik eğitiminde çalgı eğitimine öncelikli bir yer edindirmektedir. Psikomotor davranışları bilişsel davranışlarla birlikte düşünmeyi gerektiren bu süreç duyuşsal davranışları da kapsamaktadır. Bir müzik eseri her iki elin kullanımı ile seslendirilirken zihinsel süreç tüm unsurlarıyla işe koşulmaktadır ve müziğin duyuşsal sezışsel unsurları öğrencinin veya bireyin tüm bedeni ile ruhuyla bu seslendirme sürecine katılmasını gerekli kılmaktadır. Ayrıca “çalgı eğitiminde öğrencinin çalgıya sevgisi ve sağlıklı bir gelişim sağlanabilmesi için sürekli ve disiplinli çalışma zorunluluğu vardır. Böylesine zorlu ve disiplinli bir sürece uyum sağlamak yüksek düzeyde motivasyonu gerektirdiğinden çalgı eğitiminin bireyin yaşantısına disiplin ve başarıya isteği kazandıracığı açıktır(Orhan,2012:746).

Eflatun, “biliniz ki filozoflar (hikmet sahipleri) müziği oyun ve eğlence için değil, kişiye fayda vermek, ruhi lezzetler sağlamak, kuru mizaçları nemlendirmek (sıkıntıyı gidermek), fizyoloji desteklemek ve kanın akışını düzenlemek için ortaya koymuşlardır” der ve bu ilmi inkar edenlerin, müziği sadece meyhanelerde ve sokaklarda dinleyip ilkelerini, anlamlarını ve ortaya konuş sebebini kavramadan bu ilmin (müziğin) sadece oyun ve eğlence için olduğunu zannettiklerini belirtir. Eflatun’ a göre eğitimin amacı bireyde bulunan yetenekleri geliştirmekten ibarettir ve bu da müzik jimnastikle olur. ve sorar, “Ruh müzik yoluyla uyum ve ritmi, hatta

doğruluğa eğilimi öğrenmiş olur. Ritim ve uyumu, ruhun gizli köşelerine sızdıran, hareketlere letafet veren ruhu nezih yapan müzik değil midir?” (akt: Türkmen,2012:37-38).

4.KEMAN EĞİTİMİ

İnsanın müzik yaşamında kemanın önemli bir yeri vardır. Keman, insan sesine en yakın sesi verir, duygu ve düşünceleri en etkili biçimde yansıtır. Keman çeşitli çalgıtopluluklarındaki önderliği bakımından da önemli bir çalgıdır.

Keman eğitimi mesleki müzik eğitimi verilen kurumlardan en çok tercih edilen çalgılardan biridir, keman eğitiminin içeriği üzere Yağışan şunları söyler:

“Keman öğretimi yoluyla bireylerin ve onların oluşturdukları toplulukların devinişsel, bilişsel ve duyuşsal davranışlarında kendi yaşantıları yoluyla ve kasıtlı olarak istedik değışiklikler oluşturma ya da onların bu nitelikte yeni davranışlar kazandırma sürecidir” (2008: 7).

Keman eğitimi, bireyin davranışında istedik değışiklikleri oluşturma ve bu değışiklikleri beceriye dönüştürme sürecidir. Bu sürecin en etkili bir şekilde değerlendirilmesi için uygun öğrenme yaşantısının oluşturulması, öğrenme yaşantısının oluşması için ise keman öğretmenin etkili önlemleri alması, bu önlemleri öğrenme yaşantısı boyunca sürdürmesi, öğrenme yaşantısının dayandığı yöntemleri yeterince bilip uygulamasına bağlıdır (Çilden, 2001: 146).

Keman eğitimi boyunca öğrencinin kemana sevmesi, kemana ilgi duyması, öğrenmeye istekli olması keman eğitimi boyunca önemli bir husustur. Bu hususta eğitmeninde büyük rolü vardır. Eğitmenin dersi istekli ve verimli işlemesi, öğrenciyi motive etmesi, öğrencinin öğrenmesine yönelik yöntemler bulması, öğrencinin keman eğitimi süresince verimli ders almasını kolaylaştıracaktır.

4.1.KEMAN EĞİTİMİNDE KAZANDIRILAN DAVRANIŞLARIN ÖĞRENCİLERİN DAVRANIŞ SORUNLARI AÇISINDAN İNCELENMESİ

Keman eğitimi bir süreç gerektirmektedir. Bu sürecin kazanılması uzun zaman almaktadır. Bu da DEHB olan çocuklar için çok önemlidir. DEHB’ li çocuklara kazandıracığı en önemli unsurlardan biri değer ve tutumlardır. Dayanışma,

hoşgörü, saygı, sevgi, duyarlılık, sorumluluk, disiplin, dürüstlük, motivasyon, başarı, işbirliği özellikle DEHB olan çocuklar için çok önemlidir.

Ölçme ve değerlendirme, eğitim ve öğretimin ayrılmaz bir parçasıdır. Eğitimsürecinde programların istenilen başarıyı gösterip göstermediği, öğrencilerden beklenen bilgi, beceri ve tutumların gelişip gelişmediği, ölçme ve değerlendirme yoluyla tespit edilir. Ölçme ve değerlendirme ile eğitim ve öğretim sürecinin sürekli izlenmesi her aşamada ortaya çıkan sorunları tespit ve düzenleme imkânı verir.

Ölçme ve değerlendirme, öğretme ve öğrenmenin etkililiğini belirlemek amacı ile yapılan, eğitimle ilgili verilerin toplanmasını ve yorumlanmasını içeren çok adımlı, sistematik bir süreçtir. Ölçme ve değerlendirmenin amaçları genel olarak şu şekilde sıralanabilir:

- Öğrenci başarısını gözlemlemek
- Okulun başarısını gözlemlemek
- Anne-babalara bilgi verebilmek
- Öğrenciler için sınıf geçme ve mezuniyet konularında karar verebilmek
- Öğretim sürecinin verimliliği hakkında yorumlar yapabilmek(www.ogm.meb.gov.tr., tarihi 21.06.2013).

Keman eğitiminde DEHB olan çocuklara kazandırdıkları:

- İnsanın keman çalmada iş gören vücut bölümlerini tanır,
- Keman çalmada görev alan organlarının işlevlerini açıklar,
- Kemanın yapım aşamalarını gözlemler,
- Keman ve yayın bölümlerini tanır,
- Kemanın bakımına ve korunmasına özen gösterir,
- İnsanın bedensel yapısına uygun keman ve yay seçmenin yararlarını fark eder,
- Keman çalarken vücudun alması gereken şekilde durur,
- Keman çalarken vücudun alması gereken durumu fark eder,
- Kemanı kurallarına uygun olarak tutar,
- Kemanın doğru teknikle tutuluşunu fark eder,

- Yayı kurallarına uygun olarak tutar,
- Yayın doğru teknikle tutuluşunu fark eder,
- Sol elin doğal durumunu fark eder,
- Sol eli tuşe üzerine kurallarına uygun olarak yerleştirir,
- Sol elin tuşe üzerindeki konumunu ve durumunu fark eder,
- Yayı tel üzerine kurallarına uygun olarak yerleştirir,
- Yayın tel üzerindeki yerini fark eder,
- Sol el ile tel üzerine yerleştirilen yayı tutan sağ el arasındaki uyumu fark eder,
- Yayı tel üzerinde düzgün ve dengeli hareket ettirir,
- Kemanda düzgün ve dolgun ses üretir,
- Yayı belirli sürelerde kullanır,
- Yayı bölümlerinde çalar,
- Yayın bölümlerini fark eder,
- Yayın bütününde çalar,
- Yayın bütününe fark eder,
- Yayı bölümlenmenin yararlarını açıklar (www.ogm.meb.gov.tr., tarihi 21.06.2013).

5.ÖZEL ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜ

Öğrenme güçlüğü terimi ilk olarak 1963'te Samuel A. King tarafından okulda ciddi öğrenme sorunu yaşayan fakat belirli diğer engelleri bulunmayan öğrenciler için ortaya atılmıştır. Türkiye'de ise öğrenme güçlüğü, yasal yerini özel eğitim okulları yönetmeliğinin 4. Maddesinin "k" fırcasında almıştır. Bu maddede ise öğrenme şu şekilde tanımlanmıştır:

“Öğrenme güçlüğü; çocuğun okuma-yazma, matematik-aritmetik beceriler, konuşma dinleme, akıl yürütme yeteneğini kazanma ve kullanabilmesinde yaşadığı zorluk olarak tanımlanır. Bu terim öğrenme bozukluğu, disleksi adlarıyla da anılır.Çocuk sadece bilgiyi öğrenme yeteneğinde kendiyile ilgili ve sosyal becerilerde de zorlanır. Öğrenme güçlüğü olan çocuklar normal zekâ ya da normalin üstünde zekâdadır. Öğrenmekte zorlanan çocuk sayısı azımsanmayacak sayıdadır ve genellikle okula başlama yaşı geldiğinde kendinden beklenen akademik başarıyı gösteremediğinde

fark edilirler.Öğrenme güçlüğü terimi ilk kez 1962 yılında Kirk tarafından yapılmış ve öğrenme güçlüğü konuşma, dil, okuma-yazma, imla, aritmetik alanların birinin ya da birden fazlasının gelişiminde gerilik, bozulma halidir, demiştir. Öğrenme güçlüğü daha çok okuma-yazma becerilerinde bozukluk gösterir. Bilgiyi öğrenme ile ilgili problem yaşayarak da kendini gösterir (MEGEP,4-5-6)”.

Öğrenme güçlüğü ile ilgili yapılan ve en sık karşılaşılan sınıflandırmaya göre, öğrenme güçlüğü; okuma güçlüğü, yazma güçlüğü ve aritmetik güçlük olarak 3 grupta ele alabiliriz. Okuma güçlüğü:(Disleksi):En belirgin özelliği harfler ve kelimelerin karıştırılması ve tersten algılanmasıdır. Okuma ve konuşmada zorluk yaşarlar. Okuma da yaşıtlarına göre daha geriden takip ederler. Bu yüzden sıklıkla ilkokula başlama dönemlerinde fark edilirler.Yazma güçlüğü:(Disgrafi):Sınıftaki yaşıtlarına göre yazması yavaş, harf, hece,noktalama, gramer yanlışları yapar. Yazı yazarken boşluk bırakmaz veya bir kelimeyi birkaçparçaya bölerek yazar. Örnek (Men dil),(Ge li yo rum). En çok karıştırdıkları harf ve sayılar (b-d--,m-n,ı-i,g-ğ,g-y,ev-ve,2-5,6-9).Aritmetik güçlüğü:(Diskalkuli):Dört işlemi yapmakta zorlanır, problemin çözümünegitmekte sıkıntı çekerler. Yavaştırlar, parmakla sayarlar. Aritmetikte kullanılan bazı sembol,işaret, terimleri anlamakta güçlük çeker veya karıştırlar. Çarpım tablosunda da geridir.Öğrenme güçlüğü çeken çocuklar bütün bunların yanı sıra; ev ödevi yapma alışkanlığı,yön kavramları, zamana ilişik kavramlar, sıraya dizme, sözel ifade, motor becerilerdediğimiz top oynama kaşık-çatal kullanma, makas kullanma gibi becerilerde de yaşıtlarına göre geridirler.Öğrenme güçlüğü zihinsel gerilikle karıştırmamak gerekir, öğrenme güçlüğünde zekâ da değil onu kullanabilme becerisinde gerilik vardır. Çünkü zekâları normal ya da normalüstü olabilmektedir.

5.1. ÖZEL ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜ ÇEKEN ÇOCUKLARIN BELİRTİLERİ

Genellikle okul döneminde belirtiler gösterir. Çocuğun okula başlayıp, ilk senede yaşadığı öğrenme sıkıntılarıyla dikkat çeker.

Okul öncesi dönemde:

- Dil gelişiminde gerilik, konuşma da bozukluk

- Bilişsel yeteneklerde ve algıda gerilik
- Kavram gelişiminde zayıflık
- Öz bakım becerilerinin yerine getirilmesinde yetersizlik
- Hafızada güçlük, hatırd tutamama,
- Çok hareketlilik

Okul dönemi:

- Okul başarısında düşüklük
- Dikkat- yoğunlaşma sorunu
- Bellekte zayıflık
- Düzensiz
- Ezberleme de güçlük
- İşitsel –algı sorunlar
- Mekân, gün, ay gibi zaman kavramlarında zayıflık
- Aritmetikte zorlanıyorsa
- Yabancı dil gibi ardışıklık gerektiren becerilerde başarısızlık
- Duygusal olarak hassas, davranış problemi
- Sosyal becerilerde yetersizlik gösteriyorsa, dikkat edilmelidir.

Yukarıda bahsettiğimiz özellikler varsa ve çocuk okula gitmek istemiyorsa, öğrenme güçlüğünden şüphe edilebilir(MEGEP, 21.06.2013).

5.2. ÖZEL ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜ ÇEKEN ÇOCUKLARIN TANISI

Çocukta harf karıştırma, dikkatini toparlayamama, kavramları öğrenmede zorluk, okuma-yazmada gecikme, aritmetik becerilerde yetersizlik, derslere ve okula karşı olumsuz yaklaşımlar varsa, öncelikle aile ve öğretmenin işbirliği içinde olması gerekir. Öğretmenokulda yaşanan sıkıntılardan aileye bahsetmelidir. Çocuğun evde ve okulda yaptığı çalışmalar karşılaştırılmalıdır. Öğrenme güçlüğü kalıtsal bir

sorundur. Algılama ve öğrenmede beyinde yapısal ve işlevsel farklılıklardan olur. Bu nedenle aile sorunu kabul ederek, öğretmen, konununuzmanı kişilerle görüşerek çocuğun öğrenme biçimini, güçlü olabildiği alanları bilerek onadestek olabilir. Öğrenme güçlüğü çeken çocukta, en iyi tedavi eğitimidir. Bahsedilen tedavi okulda alınan eğitimden farklıdır. Daha çok özel bir eğitim içermektedir. Bu eğitimde çocuğun yaşadığı görsel, işitsel, ardışıklık, motor beceriler, koordinasyon, okuma-yazmadaki vearitmetik beceriler üzerine gelişimleri desteklenerek, ilerleme kaydetmek amaçlanır. Öğrenme güçlüğü olan çocukları değerlendirme, çoklu disiplinler arası çalışmalarla olmaktadır. Bunun kapsamında, uzman öğretmen, göz doktoru, psikolog, odyolog, danışman, duyu-motor eğitim için uzman, nörolog, kaynak uzman, psikiyatrisi görev almaktadır. (MEGEP, 21.06.2013)

Bireysel farklılıklar, öğrencinin öğrenme hızını, düzeyini, öğrenmeye ilişkin ilgi ve dikkatini, öğrenmenin kalıcılığını etkiler (Ulusoy, 2011:234) ve öğrencilerin bu farklılıklarını dikkate almayı gerekli kılan bir durum sergiler. Normal gelişim hızının altında ve normal gelişim hızının üstünde öğrenme gücü taşıyor olmaları öğrencilerin farklı öğrenme durumu göstermelerine neden olmaktadır. Öğrenme güçlüğü kadar, öğrenme hızının normal öğrencilere oranla hızlı bir gelişim göstermesi durumu da son derece zor ve dikkate alınması gereken bir durumdur.

Öğrenme güçlüğü çeken bireylere karşı sabırlı ve hoşgörülü olmak gerekirken, öğrenme hızı yüksek bireylere de kapasitelerinin gereği özel bir eğitim verilmesi, desteklenmeleri ve öğrenme isteklerinin teşvik edilmesi gereklidir.

Öğrenme farklılıkları erken dönemde fark edilip tanımlandığında çok daha etkin ve sonuç alıcı tedavi yöntemleri uygulanabilmektedir. Bu açıdan özellikle okulöncesi öğretmenlerinin çok dikkatli ve gözlemleyici olmaları, çocuk gelişimi konusunda kendilerini iyi yetiştirmeleri gereklidir. Öğrenme farklılıkları, öğrenme güçlüğü ile ortaya çıkmakta, dil gelişimi, kas gelişimi, dikkat yoğunlaştırma, ilgi gösterme gibi alanlarda çocuğun yaşamakta olduğu sorunlar hem yaşamsal becerilerini kazanmalarına hem de akademik eğitimde, okuma-yazma-dinleme-anlama-matematik ve başka bir takım okul bilgi ve becerilerini yapmada sıkıntı çekme biçiminde kendini göstermektedir. Çocuğun gelişiminde yaşlılarına oranla görülen öğrenme farklılıklarının pek çok sebepleri olabilmektedir. Zihinsel gelişimle

ilgili alanlarda yapılan çalışmalar oldukça fazla olmasına rağmen, beyin ve işlevleri son derece karmaşık bir yapı olduğundan çözümlenememiş pek çok yanı vardır ve tedavileri de ancak eğitim yoluyla gerçekleştirebildiğinden, olabildiğince erken yaşta tanısı konulmalıdır. Tanılamanın ardından başlayacak ek tedavi süreci ve özel eğitim çocuğun normal yaşamına dönmesi ya da uyum sağlayabilmesi ve yaşamını sürdürebilmesi için gereklidir. Pek çok farklı türü bulunan öğrenme farklılıkları en genel yaklaşımla öğrenme güçlüğü adı altında toplanmaktadır.

Piaget öğrenmeyi gelişimsel olarak beş aşamada tanımlamaktadır. Algısal öğrenme, duyma, tat alma, koklama, dokunma/ hareket ve görme duyularının kullanımıyla gerçekleşir. İkinci aşamayı oluşturan ayırt edici- birleştirici öğrenme, nesnel arasındaki benzerlik ve farklılıkların ayırt edilmesini, nesnel arasındaki bağlantıların kurulması aşamasıdır. Sıralama, eşleme, sınıflandırma becerilerini içerir. Özümleme aşaması üçüncü aşamadır. Önceki süreçleri özümleme. Uyum, özümlediği kendisinin bir parçası olan bilgilerini yeni durumlara aktarma aşamasıdır. Sembolik öğrenme aşaması ise, öğrendiklerini sembollerle gösterebilme aşamasıdır. Okuma yazma ve aritmetik becerilerin kazanıldığı aşamadır. Bu aşamalardan sağlıklı bir şekilde geçememiş ve yaşlıları gibi okuma-yazma ve aritmetik becerilerini kazanamayan çocuklar öğrenme güçlüğü içerisinde olan çocuklar olarak tanımlanmaktadır

www.hiperaktivite.org.tr/okuloncesi_ogrenme_sorunlari.htm30.04.2012).

Öğrenme güçlüğü olan bir çocuk, zekâsı normal ya da normalin üstünde olmasına rağmen dinleme, düşünme, anlama, kendini ifade etme, okuma-yazma veya matematik becerilerinde yaşlılarına ve zekâsına oranla düşük başarı gösterir. Öğrenme ve algılama sorununun doğumla başladığı, yaşam boyu süren bir bozukluk olduğu, dil gelişimi ve kullanımı, okuma-yazma, matematik becerilerini etkileyen bir sorun olduğu için, bireyin eğitimini, mesleğini, sosyal ilişkilerini, günlük aktivitelerini ve benlik saygısını etkilediği görülür. Çocuğun zihinsel yeteneği olmasına rağmen, akademik açıdan gerilik göstermesi, öğrenme güçlüğüünün en çarpıcı özelliğidir. Birçok çocuk için öğrenme güçlüğü okula başladıklarında ve akademik beceriler kazanmakta başarısız olduklarında göze çarpar.

Yapılan çalışmalar, özel eğitimin disiplinlerarası çalışmayı gerektirdiğini vurgulamaktadır. ve bu eğitim sürecinde öğrencilerin eğitiminin yanı sıra aile, çevre, eğitim ve rehabilite kurumları, uzman eğitimci gibi birçok kişi ve ya kurumun özel eğitimin çatısı altına girdiğini belirtmektedir. Özel eğitim gerektiren bireylerin, her tür ve kademedeki eğitimlerini kesintisiz sürdürebilmeleri için her türlü rehabilitasyonlarını sağlayacak, kurul ve kuruluşlarla iş birliği yapıldığı özel eğitim gerektiren bireyler için bireyselleştirilmiş, eğitim planı geliştirildiği ve eğitim programlarının bireyselleştirilerek uygulandığı, ailelerin özel eğitim sürecinin her boyutuna aktif olarak katıldıkları ve eğitimlerinin sağlandığı özel eğitimin ilkeleri olarak kaydedilmektedir. Böylece, özel eğitim gerektiren bireylerin toplumla etkileşim ve karşılıklı uyum sağlama sürecini kapsayacak şekilde özel eğitim hizmetlerinin planlandığı bildirilmiştir (Çiçek, Polat: 2006:56).

5.3.ÖZEL ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜ ÇEKEN ÇOCUKLARIN BİREYSEL FARKLILIKLARININ ÖĞRENME ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

Bireysel farklılıklar öğrenme stilleri üzerinde de önemli bir etki gücüne sahiptir. İnsanların algıları, olayları ve çevresindeki tüm diğer varlıkları zihinsel bir süreçte işleme biçimleri, diğer insanlarla olan ilişkilerini, olaylar karşısındaki tutum ve tepkilerini, öğrenme ve kavrama biçimlerini şekillendirmektedir. Bilgileri algılama ve işleme biçimi konusunda insanların genellikle dört yoldan bilgi edindikleri kanısı öğreticilere yol gösterme ve öğrenme farklılıklarına genel bir yaklaşım edindirme açısından kolaylık sağlamaktadır. Bunlar, görsel, işitsel, kinestetik ve sosyal öğrenme tipleri olarak sınıflandırılmıştır. Kimi öğrenenlerin görsel materyallerle daha kolay öğrenmesi, diğerlerinin işittiklerini hatırlarken gördüklerine odaklanamamaları, bazılarının yaparak ve yaşayarak öğrenmeyi tercih etmeleri, kimilerinin ise başkalarıyla etkileşim halinde daha iyi öğrenmeleri oldukça ilginç ve henüz tam olarak açıklanamamış bir konudur.

5.4.ÖZEL ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜNDEKİ DAVRANIŞ SORUNLARI

Özel öğrenme güçlüğü içerisinde bulunan çocukların davranış biçimleri çeşitli kaynaklardan araştırıldığı üzere;

1. Huzursuz ve karmaşık hareket ederler,
2. Bir şey söylendiği zaman çoğunlukla dinlemezler,
3. Dikkatlerini çok kısa süre için toplayabilirler,
4. Yalnız kaldıklarında kontrolsüz hareket ederler,
5. Düşünmeden ve aceleci hareket ederler,
6. Yapacakları işleri yarım bırakırlar,
7. Ödevlerine, verilen bilgi ve direktiflere dikkat etmezler,
8. Aşırı dikkatsizlikleri ve tez canlılıkları nedeniyle performanslarında büyük eksiklikler görülür,
9. Konuşma sorunu yaşarlar,
10. Sosyal yaşamda güçlükler çekerler,
11. Düzensiz olurlar (Ersevim, 2006:50,51).

Kendini tutmakta zorlanan hiperaktif çocuklarda sık görülen davranışlar;

1. Yerinde duramaz,
2. Oturması gerektiği halde oturamaz,
3. Yerli yersiz koşup tırmanır,
4. Çok konuşur,
5. Sessiz sakin oyun oynamakta güçlük çeker,
6. Her zaman bir şeyle uğraşır,
7. Cevapları ağızından kaçırır,
8. Sırasını beklemekte zorlanır,
9. Olaylara veya konuşmalara müdahale edip yarıda keser (Yazgan, 2012:18).

Bu davranış bozukluklarının çocukların yaşamında ve sosyal gelişiminde oldukça olumsuz etkileri vardır. Bu olumsuzluklar sadece çocuğun yaşamını değil çevresindeki bireylerin aile, okul ve arkadaşlık ortamlarını da etkilemektedir. Bu durum rehabilitasyon çalışmalarını ve bu çalışmalarda kullanılan araçların

geliştirilmesini ve yenilerinin eklenmesini gerekli kılmaktadır. Müziğin özellikle öğrencilerin davranış değişiminde etkili olduğu görüşünden güç almış, çeşitli tecrübelerin sağladığı öngörüler ışığında başlatılmış, keman eğitiminin normal öğrencilerde sağladığı genel olumlu davranışların özel öğrenme güçlüğü içerisinde olan diğer çocuklara da kazandırıp kazandırmadığı sınınamaya çalışılmıştır. Buradan yola çıkarak hiç keman eğitimi ve müzik eğitimi almamış, kemana başlama yaşı uygun, özel öğrenme güçlüğü tanısı konulmuş, ailesi tarafından izin verilen iki çocuk üzerinde yürütülmüştür.

6.PROBLEM CÜMLESİ

Araştırma, “Keman eğitiminin özel öğrenme güçlüğü çeken çocukların davranış sorunlarına etkileri var mıdır?” problemi çerçevesinde ele alınmıştır.

7.ALT PROBLEMLER

- 1- Keman eğitiminin özel öğrenme güçlüğü çeken çocukların olumsuz davranışlarına etkileri var mıdır?
- 2- Keman eğitiminin özel öğrenme güçlüğü çeken çocukların davranışlarına olumlu etkileri nelerdir?
- 3- Keman eğitiminin özel öğrenme güçlüğü çeken çocukların okul içi iletişimlerine etkileri var mıdır?
- 4- Keman eğitiminin özel öğrenme güçlüğü çeken çocukların davranış sorunlarıyla ilgili olarak aile ve öğretmen görüşleri nelerdir?

8.ARAŞTIRMANIN AMACI

Araştırma; mzık eğitimi içerisinde keman eğitimi yoluyla, özel öğrenme güçlüğü çeken çocukların davranış sorunlarına olan etkilerini ortaya koymak, olumlu ve olumsuz yönlerini tespit ederek farklı öğrenen çocukların eğitimlerine katkıda bulunmak amacıyla yapılmıştır.

9.ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Araştırma; keman eğitiminde özel öğrenme güçlüğü çeken çocukların davranışlarına olan etkilerini araŐtırması, bu çocukların eğitim yaşamlarına mzık eğitiminin bir alt boyutu olan çalgı eğitimi ve daha özelde keman eğitimini konu olarak incelenmesi açısından önemlidir. Yapılan literatür taramasında böyle bir çalışmaya rastlanmamıŐtır. Bu yönüyle hem disiplinler arası çalışmalara bir örnek niteliği taşımaktadır, hem de farklı öğrenen çocukların eğitimine yeni bir boyut kazandırmaktadır. Bu açıdan daha çok eğitim bilimlerine ve yanı sıra keman eğitimine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

10.ARAŞTIRMANIN SAYILTILARI

1. Araştırmadan toplanacak verilerin özel öğrenme güçlüğü çeken çocuklarda önemli bir kaynak teşkil edeceği,
2. Veri toplamak üzere seçilen yöntem ve araçların araştırmanın amacına hizmet eder Şekilde ve problemi çözmeye yönelik olduğu,
3. Araştırmadan toplanan verilerin çözümlenmesinde kullanılan yöntem ve çalışmaların yeterli ve uygun olduğu sayıltılarından hareketle yürütülmüştür.

11.ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Araştırma; rehberlik araştırma merkezi (RAM)'la yapılan görüşmeler sonrasında ilköğretim düzeyinde özel öğrenme tanısı konmuş çocuklardan müzik yeteneği olan iki çocukla sınırlandırılmış olup, araştırmacının maddi ve manevi olanaklarıyla yürütülecektir. Buna göre araştırma;

- 1.Afyonkarahisar ili rehberlik araştırma merkezince tanısı konmuş özel öğrenme güçlüğü çeken öğrencilerle,
2. Özel öğrenme güçlüğü çekmekte olup yaşça keman eğitimi almaya uygun olanlarla,
3. Özel öğrenme güçlüğü çekmekte olup araştırmaya katılmaya istekli olanlarla,
4. Haftalık bir saatlik keman eğitimiyle,
- 5.Yüksek lisans tez süresiyle,
6. Araştırmacıya sağlanan olanaklarla sınırlandırılmıştır.

12.TANIMLAR

Özel Öğrenme Güçlüğü: Bir çocuğun zekası normal ya da normalin üstünde olmasına rağmen, dinleme, düşünme, anlama, kendini ifade etme, okuma-yazma veya matematik becerilerinde yaşlarına veya zekasına oranla düşük başarı göstermesidir (www.aktuelpsikoloji.com).

Farklı Öğrenme: Farklı öğrenme, bireyin yaş ve hencinslerinin taşıdığı genel öğrenme özelliklerinden farklı bazı özellikler taşımasıdır. Bireysel farklılıklar öğrencinin öğrenme hızının düzeyini, öğrenmeye ilişkin ilgi ve dikkatini, öğrenmenin kalıcılığını etkiler (Ulusoy vd., 2011:234).

Hiperaktivite: Bir öğrenme bozukluğu değil, bir davranış sorunudur. Hiperaktivite davranış sorunlarına sebep olabilen kişilik özelliğidir. Hiperaktif

çocuklar gereğinden fazla hareketlidirler, düşünmeden davranır ve dikkatlerini birkaç dakikadan fazla yoğunlaştıramazlar (www.psikolojikdanisma.net).

Hiperaktivite bir semptomdur (hastalık göstergesi). Hafiften daha ağıra doğru genişleyen bir spektrum halinde, bir demet davranış bozuklukları koleksiyonudur. Beynin minimum fonksiyon bozukluğu, algı' da ve öğrenme'de sergilenen güçlükleri bir araya getiren albümdür (Ersevim, 2006:28).

Otizm: Yaşamın erken dönemlerinde başlayan ve yaşam boyu süren sosyal ilişkiler, iletişim, davranış ve bilişsel gelişmede gecikme ve sapmayla belirli, nöropsikiyatrik bir bozukluktur (Ersöz , 2006: 15).

Üstün Zeka: Geçerli ve güvenilir zeka testlerinde sürekli olarak 130 ve daha yukarı zeka bölümü sağlayan; kendi yaşlılarından rastgele seçilmiş bir kümenin %98'inden üstün olanlara verilen addır (www.egitirim.gen.tr).

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

1.ARAŞTIRMANIN MODELİ

Araştırma; yöntemi, amacı ve kapsamı bakımından tarama modelinde yürütülmüş betimsel bir çalışma olmasının yanı sıra keman eğitiminin insan davranışlarına olan etkilerini incelemesi açısından deneysel bir yaklaşıma da sahiptir. Bu deneysel çalışmada ön test, son test modeli uygulanmış bu iki test arasında yapılan çalışmalar ve verilen eğitim gerek yazılı biçimde, gerekse kayıt cihazları yardımıyla belgelenmiştir.

2.ARAŞTIRMANIN ÇALIŞMA GRUBU

Araştırma, deneysel bir yöntem izlemekle birlikte doğrudan gözleme dayandığı için nitel bir yapı taşımaktadır. Nitel araştırmalarda gözlenen ve incelenen davranışların nicel araştırmalardaki gibi ölçülebilmesi söz konusu değildir. Ayrıca araştırma uygulamalı bir çalışmayı gerektirmesi ve bu gerek doğrultusunda ancak bir en fazla iki denek üzerinde uygulama yapılabilecek olması nedenlerinden dolayı genelleme yapmayı da imkânsız kılmaktadır. Bununla birlikte, yapılan çalışma bir tek denek üzerinde uygulandığında elde edilebilecek sonuçların başka bu durumda olan bireylere de katkı sağlayabilme olasılığı olduğundan araştırmanın yapılma gereği ortaya çıkmakta, uygulanan yöntem ve çalışma grubu açısından oluşan bu

olumsuzluğun elde edilebilecek yararlar düşünülduğünde göz ardı edilmesinin yararlı olacağına karar verilmiştir. Yani bir tek bireyden elde edilen verilerin olumlu olması başka bireylere de aynı çalışmaların uygulanabilme ve başarılı olabilme olasılığı da vardır ve bu dikkate alınması gereken bir durum olarak görülmektedir.

Tek denekli desenlerde araştırma birçok aşama içerebilir, ancak bu aşamalar nitelik olarak başlama aşaması ve deneysel işlem aşaması olarak ikiye ayrılmaktadır. Başlama düzeyinin belirlenmesi aşamasının birden çok olması, başlama düzeyinin belirlenmemesi ya da farklı koşullarda paralel desenlerin olması gibi uygulamalarla farklı tek denekli desenler oluşmaktadır (Büyüköztürk vd., 2011:222).

3.ARAŞTIRMANIN VERİ TOPLAMA YÖNTEMLERİ

Araştırma, kaynak tarama çalışmaları sonrasında gözlem ve görüşme tekniklerinin kullanılmasıyla sürdürülmüştür. Gözlem öncesinde ve sonrasında yapılacak görüşme, araştırmaya veri toplamada temel teşkil etmektedir. Gözlem süresince yapılacak çalışmalar kamera ile kayıt altına alınacaktır. Kamera kullanıldığı gizli tutulacak, öğrencinin kameranın vereceği huzursuzluktan etkilenmemesi sağlanacaktır.

Gözlem öncesinde ve sonrasındaki görüşme formu öğretmen ve velilere uygulanmış, ön görüşme sorularıyla son görüşme soruları paralel hazırlanmıştır.

Görüşme soruları, alt problemleri açıklamak üzere bilgi almaya yöneliktir. Görüşmelerden elde edilen bulgular karşılaştırmalı yöntemlerle analiz edilmiş veriler alt problemlere uygun olarak yorumlanmıştır.

4.VERİLERİN ÇÖZÜMLENMESİ

Araştırma, gözlem ve görüşme tekniklerine dayalı olarak yürütülmüş, sadece iki öğrenci üzerinde yapılan uygulamalardan veri toplanmıştır. Araştırma uygulama öncesi yapılan gözlem ve görüşme ile uygulama sonrası görüşme ve uygulama süresince yapılan gözlemlerle yürütülmüştür. Ardından, toplanan veriler karşılaştırmalı bir biçimde incelenmiş gerekli testler uygulanmıştır.

Gözlem, bir şeyi iyi anlamak için onun kendi kendine meydana çıkan türlü belirtilerini gözden geçirmektir (TDK, 1969, s. 304 akt.Karasar, 2002:156).

Görüşme, sözlü iletişim yoluyla veri toplama tekniğidir. Görüşme, çoğun, yüz yüze yapılmakta ise de, telefon ve televizyonlu telefon gibi anında ses ve resim iletilerleriyle de olabilir. Ayrıca, sağır ve dilsizlerle gerçekleştiren hareketli (simgesel) iletişim de görüşme sınıfına girer (Karasar, 2011: 165).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR

1.BİRİNCİ ALT PROBLEME YÖNELİK BULGULAR VE YORUMLAR

1.1. KEMAN EĞİTİMİNİN ÖZEL ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜ ÇEKEN ÇOCUKLARIN DİKKAT SORUNLARINA ETKİLERİ

Tablo 1. DEHB Olan Öğrencilerin Kemanda Tek Telde Yay 5 Kez Çekip İtme Çalışmasına İlgili ve Dikkat Düzeyi

1.HAFTA	Çok İyi	İyi	Orta	Kötü	Çok Kötü
A Öğrencisi				+	
B Öğrencisi					+

DEHB olan öğrencilerin kemanda tek telde yayı 5 kez çekip itme çalışmasına ilgi ve dikkat düzeyine bakıldığında, 1. hafta yapılan çalışmada keman hakkında verilen bilgilerin yanı sıra; kemana tutma ve çalma, yayı çekme çalışmaları da yapılmış, her 5 kez yapılan yay çekme çalışması dikkat süresini arttırmak amacıyla bir başka müzikal etkinlik olan şarkı söyleme ile sürdürülmüştür.

A öğrencisi ile yapılan çalışmalar kemana duyduğu sevgi ve ilginin bir sonucu olarak başarılı bir şekilde (5 kez la teli ardından şarkı) biçiminde sürdürülmüştür. Başlangıçta zorluklar yaşamış, daha sonrasında kemana olan ilgisinden dolayı dersi başarılı bir şekilde tamamlamıştır.

A öğrencisinin şarkı söylemeye olan ilgi ve isteği de oldukça dikkat çekici bulunmuştur. Seseleştirdiği her şarkıyı başından sonuna kadar sözlerini hatırlamadığında bile ezgisiyle söylemeye devam ederek tamamlamaya çalışmıştır.

Buradan A öğrencisinin müziğe olan ilgisinin dikkat süresinin artmasında etkili olduğu düşüncesine ulaşılmıştır.

B öğrencisi şarkı söyleme çalışmalarına ritim çalgılarını vurarak eşlik etmiş, zaman zaman dudaklarını kıpırdatarak şarkılara katıldığı görülmüştür.

Buradan B öğrencisinin müziğe ilgi duyduğu, bununla birlikte dikkat süresinin çok zayıf oluşunun ve DEHB bozukluğunun daha üst düzeyde oluşunun çalışmalara daha sık ara verilmesine neden olduğu düşüncesine ulaştırmıştır.

B öğrencisinin kemanı eline almak bile istemeyişi müzikle yeni tanışması, okul ve aile ortamında hiçbir çalgı ile karşılaşmamış olması olarak gösterilebilir. Çünkü ders esnasında ortaya koyduğu bazı davranışlardan bazı şeyleri yapmak veya yapmamak konusunda ön yargılarının olduğunu göstermiştir. Bu durum çalışmaların başlangıcında bazı şeyleri yapma konusunda sıkıntılar yaşanmasına sebep olmuştur. Şarkı söylemeyi isteyen ve vürmalı çalgılarla eşlik etmekten hoşlanan B öğrencisinin kemanı eline almak istememesi ve eline verildiğinde aniden bırakması kemanı ve sesini tanımaması, çevresinde görmemiş olması ve kendisine yabancı bulmasıdır denebilir. Öğrencinin keman çalma isteğine olumsuz etkileri olan bu kültürel ve çevresel faktörlerin etki gücünü azaltmak üzere araştırmacılar tarafından yapılan dinleti ve eşlikli çalma çalışmaları, öykü, kitap okuma çalışmaları ile kısa film izletme çalışmaları B öğrencisinde başlangıçta oldukça etkili olmuş ve kemanı birkaç kez çok kısa aralıkla eline aldığı gözlenmiştir.

Sonuç olarak, DEHB olan öğrencilerin yapılacak farklı etkinlik ve uygulamalara karşı ilgi gösterdikleri, bazı önyargılarının dikkatli bir şekilde kırılmasının gerekli olduğu anlaşılmış, bununla birlikte DEHB' nun ağır olup olmamasının yapılan çalışmaların etkili olmasında birinci derecede rol oynadığı saptanmıştır. Buna ilaveten öğrenciler üzerinde yapılan çalışmaların etkili olabileceği ve harcanan zamanın artması ile birlikte başarının da artacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 2. DEHB Olan Öğrencilerin Kemanda İki Telde Yay 5 Kez Çekip İtme Çalışmasına İlgili ve Dikkat Düzeyi

2. HAFTA	Çok İyi	İyi	Orta	Kötü	Çok Kötü
A Öğrencisi				+	
B Öğrencisi					+

DEHB olan öğrencilerin kemanda iki telde yayı 5 kez çekip itme çalışmasına ilgi ve dikkat düzeyi, 2. Hafta yapılan çalışmada kemanı tutma ve çalma, yayı çekme çalışmaları da yapılmış, iki telde (re teli- la teli) 5 kez yapılan yay çekme çalışması dikkat süresini arttırmak amacıyla bir başka müzikal etkinlik olan şarkı söyleme ile sürdürülmüştür.

A öğrencisi bu hafta yayını tutmakta ve ritme uymakta dikkat sorunu yaşamıştır. Ders iki telde (5 kez la teli, şarkı; 5 kez re teli, şarkı) biçiminde sürdürülmüştür.

B öğrencisi şarkı söyleme çalışmalarına katılmadığı gibi kemanı eline almak bile istememiştir. Derste sadece Orff çalgılarıyla oynamak istemiştir.

Burada, DEHB olan öğrencilerin ilgi ve dikkat düzeyi gözlemlenmiş, A öğrencisinin ilgili olduğu, B öğrencisinin ise ilgisinin dağınık olduğu saptanmıştır.

Sonuç olarak DEHB olan çocuklarda ilgi ve ön öğrenmelerin veya tanıma durumlarının dikkati etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 3. DEHB Olan Öğrencilerin Kemanda Üç Telde Yay 5 Kez Çekip İtme Çalışmasına İlgili ve Dikkat Düzeyi

3.HAFTA	Çok İyi	İyi	Orta	Kötü	Çok Kötü
A Öğrencisi			+		
B Öğrencisi					+

DEHB olan öğrencilerin kemanda üç telde yayı 5 kez çekip itme çalışmasına ilgi ve dikkat düzeyi, 3. hafta yapılan çalışmada kemanı tutma ve çalma, yayı çekme çalışmaları da yapılmış, üç telde (re teli- la teli- mi teli) 5 kez yapılan yay çekme çalışması dikkat süresini arttırmak amacıyla bir başka müzikal etkinlik olan şarkı söyleme ile sürdürülmüştür.

A öğrencisi ile yapılan çalışmalar başarılı bir şekilde ilerlemektedir. Bu hafta üç telde (5 kez la teli, şarkı; 5 kez re teli, şarkı; 5 kez mi teli, şarkı) çalışmalar yapılmıştır. A öğrencisinde bir önceki çalışmaya göre gelişme gösterdiği, yayını doğru bir şekilde kullandığı, keman tutuşunda düzelmeler olduğu gözlemlenmiştir.

B öğrencisi şarkı söyleme çalışmalarına katılmış fakat kemanı eline almamıştır. Derste resim yapmak istemiştir. B öğrencisinin ilgisinin ve dikkatinin bir önceki haftaya göre çok dağınık olduğu gözlemlenmiştir.

Burada, DEHB olan öğrencilerin ilgi ve dikkat düzeyi gözlemlenmiş; A öğrencisinin oldukça ilgili olduğu, B öğrencisinin ise ilgisinin dağınık olduğu saptanmıştır. Kontrol değişkeni olarak ele alınması gereken ilgi düzeyinin dikkat ve öğrenmeyi etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

DEH bozukluğunda ilgi duydukları müziklerin çocukların öğrenme ve dikkatleri üzerinde etkili olduğu söylenebilir.

Tablo 4. DEHB Olan Öğrencilerin Kemanda Dört Telde Yay 5 Kez Çekip İtme Çalışmasına İlgili ve Dikkat Düzeyi

4.HAFTA	Çok İyi	İyi	Orta	Kötü	Çok Kötü
A Öğrencisi			+		
B Öğrencisi					+

DEHB olan öğrencilerin kemanda dört telde yayı 5 kez çekip itme çalışmasına ilgi ve dikkat düzeyi, 4. hafta yapılan çalışmada kemana tutma ve çalma, yayı çekme çalışmaları da yapılmış, dört telde (re teli- la teli- mi teli- sol teli) 5 kez yapılan yay çekme çalışması dikkat süresini arttırmak amacıyla bir başka müzikal etkinlik olan şarkı söyleme ile sürdürülmüştür.

A öğrencisi bu hafta derse yeterli çalışma yapmadan gelmiştir. Ders içindeki çalışmaları başarılıdır. Dikkati dağılmadan dört telde (5 kez la teli, şarkı; 5 kez re teli, şarkı; 5 kez mi teli, şarkı; 5 kez sol teli, şarkı) çalışmıştır.

B öğrencisinin bu hafta ilgisi ve dikkati çok dağınıktır. Kemana aşırı bir şekilde tepki göstermiştir. Bu hafta şarkı söylemek istememiştir, piyano çalmak istediğini fakat piyano çalması istendiğinde onu da yapmak istemediği gözlemlenmiştir.

Burada, ilgi ve dikkat düzeylerinin yapılan çalışmalarla geliştirilebileceği sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum olumlu bir gelişme olarak gözlenmekle birlikte, B öğrencisinin olumsuz bir tutum sergilemesinde hazırbulunuşluğunun olmayışının etkili olduğu sanılmaktadır.

Öğrencilerin sosyal yaşamları dikkate alındığında, ailesiyle ve öğretmenleriyle yapılan görüşmelere de dayanarak, A öğrencisinin müzikle ilgili aktivitelere katılmış olmasının büyük etkileri olduğu kanaatine varılmıştır. B öğrencisinin ise müzikle ilgili aktivitelere katılmamasından dolayı müzik ve keman eğitimine hazırbulunuşluğunun olmamasının büyük etkileri olduğu düşünülmektedir.

Tablo 5. DEHB Olan Öğrencilerin Kemanda Dört Telde Yay 10 Kez Çekip İtme Çalışmasına İlgisi ve Dikkat Düzeyi

5.HAFTA	Çok İyi	İyi	Orta	Kötü	Çok Kötü
A Öğrencisi		+			
B Öğrencisi					+

DEHB olan öğrencilerin kemanda dört telde yayı 10 kez çekip itme çalışmasına ilgi ve dikkat düzeyi, 5.Haftayapılan çalışmada kemanı tutma ve çalma, yayı çekme çalışmaları da yapılmış, dört telde (re teli- la teli- mi teli- sol teli) 10 kez yapılan yay çekme çalışması dikkat süresini arttırmak amacıyla bir başka müzikal etkinlik olan şarkı söyleme ile sürdürülmüştür.

A öğrencisi bu hafta yorulmadan dikkati ve ilgisi dağılmadan dört telde (10 kez la teli, şarkı; 10 kez re teli, şarkı; 10 kez mi teli, şarkı; 10 kez sol teli, şarkı) çalışmıştır.

B öğrencisi bu hafta kemanı eline almıştır. Birkaç defa yay çekmiştir ve hemen kemana tepki göstererek bırakmıştır çalışmayı. Derste resim yapmak ve dışarıya çıkmak istemiştir.

Burada, A öğrencisinin ilgi ve dikkat düzeyinin gün geçtikçe arttığı gözlenmiş, DEHB olan öğrencilerde müzik eğitiminin ilgi düzeyi doğrultusunda etkili olduğu düşüncesine varılmıştır. B öğrencisinin ise bu hafta ilgi ve dikkat düzeyinde değişme olmadığı, müzik dersleri boyunca ilgisinin dağınık olduğu, ders sırasında farklı şeyler yapmak istediği gözlenmiştir.

Sonuç olarak A öğrencisinin ilerlediği, müzik dersleri boyunca ilgi ve dikkat düzeyinde olumlu gelişmeler olduğu kanaatine varılmış, B öğrencisinin ise müziğe duyduğu ilginin artmaması nedeniyle keman eğitimine olan ilgisinin ve dikkatinin değişmediği anlaşılmıştır.

Tablo 6. DEHB Olan Öğrencilerin Kemanda 1. Parmağı Doğru Bir Şekilde Konumlandırma Çalışmalarına İlgili ve Dikkat Düzeyi

6.HAFTA	1.parmağı basma ve çalma çalışması(sol-la)	1.parmağı basma ve çalma çalışması(re-mi)	1.parmağı basma ve çalma çalışması(la-si)	1.parmağı basma ve çalma çalışması(mi-fa#)
A Öğrencisi	+	+	+	+
B Öğrencisi	-	-	-	-

6.HAFTA	Çok İyi	İyi	Orta	Kötü	Çok Kötü
A Öğrencisi			+		
B Öğrencisi					

DEHB olan öğrencilerin kemanda 1. parmağı doğru bir şekilde konumlandırma çalışmalarına ilgi ve dikkat düzeyi, A öğrencisi 1. parmağı kullanma çalışmalarına gerekli ilgiyi göstererek nasıl yapılacağını öğrenmiş, gerekli dikkati göstererek uygulamaları yerine getirdiği gözlemlenmiştir.

B öğrencisi kemana ilgi göstermemiş, kemana eline almak bile istememiştir. Kemana sevmediğini, çalmak istemediğini söylemiştir. B öğrencisinin ilgi ve isteksizliği nedeniyle ailesiyle yapılan görüşmeler sonucunda projeden ayrılmasına karar verilmiş, başka bir çalgı ile devam edebileceği görüşü iletilmiştir. Yapılan konuşmalardan ve şarkı söyleme çalışmalarından çocuğun piyanoya ilgi gösterdiği sonrasında bunu da reddettiği görülmüştür.

A öğrencisinin dikkat düzeyi (sol-sol, la-la; re-re, mi-mi; la-la, si-si; mi-mi, fa#-fa#) sesleriyle çalışmada yaptığı çalışmaya ek olarak 5 kez daha kendi düzeyinin üzerinde bir çabayı ortaya koymuştur. Buradan ilgili bir DEHB öğrencisinin dikkat süresinin artacağı ve istediğinde gerekli çabayı gösterebileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Sonuç olarak, DEHB olan öğrencilerinde keman çalmanın ilgi düzeyine bağlı olarak dikkat ve çalışma süresini arttırdığı söylenebilir.

Tablo 7. DEHB Olan Öğrencilerin Kemanda 2.Parmağı ve 3.Parmağı Doğru Bir Şekilde Konumlandırma Çalışmalarına İlgisi ve Dikkat Düzeyi

7.HAFTA	2.parmağı ve 3.parmağı basma çalma çalışması (si-do)	2.parmağı ve 3.parmağı basma çalma çalışması (fa#-sol)	2.parmağı ve 3.parmağı basma çalma çalışması(do#-re)	2.parmağı ve 3.parmağı basma çalma çalışması (sol#-la)
A Öğrencisi	+	+	+	+

7.HAFTA	Çok İyi	İyi	Orta	Kötü	Çok Kötü
A Öğrencisi			+		

DEHB olan öğrencilerin kemanda 2. parmağı ve 3. parmağı doğru bir şekilde konumlandırma çalışmalarına ilgi ve dikkat düzeyi, A öğrencisi 2. parmağı ve 3. parmağı kullanım çalışmalarını başarılı bir şekilde, ilgi ve dikkati dağılmadan, gerekli çabayı göstererek yerine getirmiştir.

A öğrencisi, (sol-sol, la-la, si-si, do-do; re-re, mi-mi, fa#-fa#, sol-sol; la-la, si-si, do#-do#, re-re; mi-mi, fa#-fa#, sol-sol, la-la) sesleriyle çalışmada, yapması gereken çalışmalara ek olarak 5 kez ve üzeri bir çabayı ortaya koymuştur.

Buradan, ilgili bir DEHB öğrencisinin yapılan düzenli çalışmalar doğrultusunda her geçen gün dikkat süresinin arttığı anlaşılmıştır.

Sonuç olarak, DEHB olan öğrencilerde keman çalmanın ilgi ve isteklerine bağlı olarak dikkat düzeylerinin arttırdığı ve öğrenmede gelişme kaydettikleri söylenebilir. Eğitim bilimlerinde ilgi ve istek durumunun öğrenme üzerinde doğrudan etkili olduğu yapılan çalışmalarla kanıtlanmıştır. Bu durum DEHB Bozukluğu olan bireylerde özellikle dikkate alınmalı ve onların yararına kullanılmalıdır. Bu araştırma ilgi ve isteğin normal çocuklarda olduğu gibi DEHB olan çocuklarda da etkili olduğunu göstermektedir. Her bireyin ilgi ve istekleri farklı olabilir. Bu göz önüne alınarak ve ilgi duydukları alanlar tespit edilerek yapılacak çalışmaların dikkat dağınıklığına çözüm getirebileceği söylenebilir.

Tablo 8. DEHB Olan Öğrencinin Tek Tel Üzerinde Yazılmış Bir Başlangıç Eseri Çalışmasına İlgili ve Dikkat Düzeyi

8.HAFTA	Çok İyi	İyi	Orta	Kötü	Çok Kötü
A Öğrencisi		+			

DEHB olan öğrencinin tek tel üzerinde yazılmış bir başlangıç eseri çalışmasına ilgi ve dikkat düzeyi, A öğrencisinin kemana olan ilgisinin dikkat süresini doğrudan etkilediği gözlemlenmiş, çok sıkıldığı anlarda bile devam etmeye çaba gösterdiği gözlemlenmiştir. Bir esere başlıyor olmanın önemi anlatılmış, bu durumun öğrenciyi daha fazla motive etmesi sağlanmıştır. Kısa aralıklarla hafta boyunca yaptığı çalışmaların ilk yedi haftaya oranla daha düzenli yürütüldüğü, keman öğretmeniyle olan iletişiminden öğrenilmiştir. Öğrencinin kemana duyduğu ilgi ve istek, keman öğretmenini sık sık arayarak yaptığı çalışmalarını anlatması, kendi kendine keman çalışması gibi göstergeler böyle çocukların ilgi ve dikkat düzeylerini yükseltmede keman eğitiminin yardımcı olacağını düşündürmektedir. Çeşitli kaynaklar, DEHB ile ilgili yapılan çalışmalar böyle çocukların dikkatini ayrıntılara verememek, yaptıkları işlerde dikkatsizlik sonucu hatalar yaptıklarını kaydetmektedir. Bu çocukların ilgi ve dikkat düzeylerinin ilaç tedavisi dışında ek desteğe ihtiyacı olduğu açıktır. Bu nedenle DEHB olan çocukların mutlu ve eğlenceli bir yoldan dikkat ve ilgi düzeylerini yükseltecek yollar aranmalıdır ve müzik bu yollardan biridir. Burada keman eğitiminin bu açıdan yararlı olabileceği kanaatine varılmıştır. Yine, DEHB olan çocukların dış dünya tarafından bilinmesinin ve dış dünyada kendilerinin de bir yeri olduğunun güzel çalışmalarla onlara gösterilmesinin yaşamlarına büyük katkı sağlayacağı ve bunun keman eğitimi ile mümkün olabileceği görüşüne ulaşılmıştır.

Buradan, DEHB olan öğrencisinin motive olduklarında daha düzenli bir çalışma sistemi içerisine girdikleri sonucuna ulaşılmıştır.

DEHB olan öğrencilerin dikkat sürelerinin arttırılmasında ve disiplinli bir yaşam edinmelerinde motivasyonun ve ilginin etkili olduğu söylenebilir.

Tablo 9. DEHB Olan Öğrencinin Tek Tel Üzerinde Yazılmış İki Başlangıç Eseri Çalışmasına İlgili ve Dikkat Düzeyi

9.HAFTA	Çok İyi	İyi	Orta	Kötü	Çok Kötü
A Öğrencisi			+		

DEHB olan öğrencinin tek tel üzerinde yazılmış iki başlangıç eseri çalışmasına ilgi ve dikkat düzeyi, A öğrencisi bu hafta iki başlangıç eseri çalışmıştır. Parça çalımlarında notaları karıştırmış dikkatini toplamakta zorluk çekmiştir. Daha sonra ise parçalarını doğru bir şekilde seslendirmiştir. Burada zaman zaman dikkatlerinin normalde olandan daha fazla dağıldığı ve çalışmalara gereken özeni göstermede daha fazla zorlandıkları anlar olduğu anlaşılmıştır. Normal çocukların bile zaman zaman dikkat ve ilgilerinin dağılıp çalışmak istemedikleri anlar olabilmektedir. DEHB olan çocuklarda da bunun olması hatta daha sık olması son derece doğal karşılanmalı bu tür durumlarda özgür bir ortam içerisinde yeterli dikkati toplamalarına fırsat verilmelidir. Nitekim çalışma bu tür durumlarda çocuğun piyano eşliğinde şarkı söylemesi gibi ona mutluluk verecek çalışmalarla desteklenmiş, çalışma süreleri daha kısa tutulmuş, aralıklar biraz daha uzatılmıştır. Böyle yapıldığında yine sonuç alındığı ve çocuğun agresif davranışlar göstermeksizin, elinden gelen çabayı gösterdiği görülmüştür. Buradan DEHB olan çocukların gerekli destek ve sevgi gösterildiğinde çaba gösterme konusunda daha ileri gittikleri sonucuna ulaşılmış, yapılacak çalışmalarda sevgi ve destek dolu bir ortamın gerekli olduğu anlaşılmıştır.

Yapılan çalışmalar ve gözlemler ışığında, DEHB olan öğrencilerin destek ve sevgi dolu bir ortamda motive olduklarında daha düzenli bir çalışma sistemi içerisine girdikleri sonucuna ulaşılmıştır.

DEHB olan çocuklara destek ve sevgi ortamında verilecek keman eğitiminin, dikkatleri ne kadar dağınık ve çalışma güçlüğü içerisinde olurlarsa olsunlar yapılacak sabırlı çalışmalara bağlı olarak, dikkat ve ilgi düzeylerini arttıracığı düşünülmektedir.

Tablo 10. DEHB Olan Öğrencinin İki Kemanla Birlikte (Düo) Çalmaya İlgili ve Dikkat Düzeyi

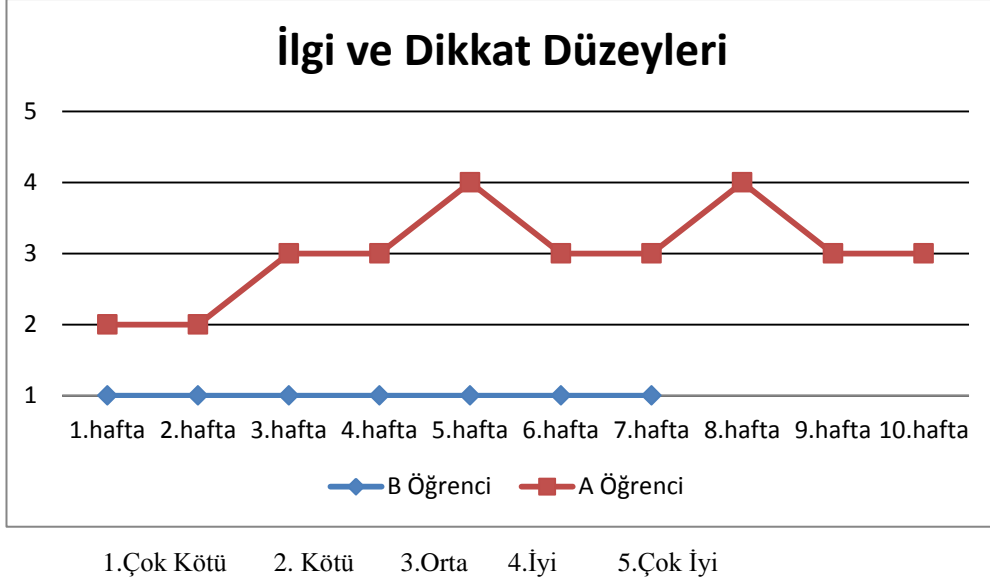
10.HAFTA	Çok İyi	İyi	Orta	Kötü	Çok Kötü
A Öğrencisi			+		

DEHB olan öğrencinin iki kemanla birlikte (Düo) çalmaya ilgi ve dikkat düzeyi, A öğrencisi bu hafta düo çalmayı öğrenmiştir. Çalma aşamasında dikkatini toplamada sorun yaşamış, daha sonra tekrarlar ve şarkı söyleme çalışmaları yapılarak bu sorun aşılmıştır. Bu çalışma esnasında gösterdiği stres ve kaygı düzeyi, birlikte çalışma yapmada ne kadar zorlandıklarının bir göstergesidir. Çalışmanın başlangıcında söyledikleri, karın ağrısı çekmesi, aşırı terleme gibi psikolojik göstergeler çocuğun büyük bir sıkıntı içerisinde olduğunu vurgulamıştır. Yapılan konuşmalar, telkin edici sözler ve küçük başarılar karşısında verilen dönütler, yaptığı hatalar konusunda gösterilen sabır ve başarıya yaklaşımcı çabalar, çocuğun keman çalma ve başarma isteğini perçinlemiş, yapılan çalışmaların amacına ulaşmasını sağlamıştır.

Burada, A öğrencisinin öğretmenle beraber keman çalmada gösterdiği dikkat ve ilgi düzeyi gözlemlenmiş, birlikte hareket etme becerilerine olan etkileri gözlenmeye çalışılmıştır. Yapılan çalışma DEHB olan çocuklar için çok zor bir çalışma olmasına rağmen elinden gelen çabayı gösterdiği gözlenmiştir. Bu çocukların çevrelerindeki diğer insanların yaptıkları şeyleri takip etmeleri oldukça güç bir davranıştır. Keman çalmada göstermiş olduğu bu davranış ve edindirilmeye çalışılan beceri onların yaşamları için oldukça önemlidir. Bu açıdan kemani birlikte çalma çalışmalarına göstereceği sabır ve dikkat düzeyi de araştırma için oldukça değerli bir veridir. Öğrencinin gösterdiği dikkat ve çaba, keman eğitiminin DEHB olan öğrencilerin birlikte iş yapabilme becerilerini desteklediği düşüncesini uyandırmıştır.

Sonuç olarak, birlikte çalmanın ve diğer bireylere uyum sağlamanın DEHB olan öğrenciler için zor olduğu gözlemlenmiş, gerekli çalışmalar sabır ve titizlikle yürütüldüğünde ilgi ve dikkatlerini toplamanın mümkün olabileceğine inanılmaktadır. Buradan DEHB olan çocukların çevrelerine olan ilgi ve dikkatlerini sağlamada keman çalışmalarının katkısının olabileceği söylenebilir.

Şekil 1. Keman Eğitiminin DEHB Öğrencilerinin İlgi ve Dikkat Düzeylerine Olan Etkilerinin On Haftalık Sürecinin Grafiği

Grafik nicel veriler içeriyor gibi gözükmeyle birlikte yapılan değerlendirmeler nitel verilere dayalı olarak düzenlenmiş ve yorumlanmıştır. Burada A öğrencisinin bir gelişim grafiği sergilediği, birinci ve ikinci hafta yapılan çalışmalarda kötü bir performans gösterdiği, üçüncü hafta yapılan çalışmalarda iyi bir performans gösterdiği, dördüncü hafta yeterli çalışma yapmadığı için aynı düzeyde devam ettiği, beşinci hafta bir önceki haftanın uyarılarının da etkisiyle iyi bir performans sergilediği, altıncı hafta parmaklarını konumlandırma çalışmalarına geçildiği için zorlandığı görülmektedir. Parmak konumlandırma çalışmalarının güçlüğü yedinci haftada da orta derecede bir performans sergilemesine neden olmuş, sekizinci hafta daha başarılı olduğu görülmüş, dokuzuncu hafta yine zor bir çalışma sürecine girildiği için performansının düştüğü gözlenmiştir. Onuncu hafta birlikte çalma çalışması sırasında dikkatini toplamada sorun yaşamıştır. Bununla birlikte A öğrencisi için genel olarak keman dersleri sürecinde artan bir ilgi ve dikkat düzeyinden söz etmek mümkündür.

B öğrencisi ise ilgi ve istek duymaması nedeniyle çalışmaların gereğini yerine getirememiş, yedinci hafta verilen uğraşından sonra çalışmalara son verilmiştir.

Tablo 11. DEHB Olan Öğrencilerin Okul Ortamında Ders Çalışırken İlgisi ve Dikkatlerini Toplama Durumlarına Yönelik Öğretmen Görüşleri

Ön Test					
	Çok dikkatlidir	Dikkatini vermede zorlanır	Dikkati çabuk dağılır	Dikkatini hiç toplayamaz	Başka
A Öğrencisi			+		
B Öğrencisi			+		

Son Test					
	Çok dikkatlidir	Dikkatini vermede zorlanır	Dikkati çabuk dağılır	Dikkatini hiç toplayamaz	Başka
A Öğrencisi				+	Başkalarını rahatsız eden davranışlar sergiler

DEHB olan öğrencilerin okul ortamında ders çalışırken ilgi ve dikkatlerini toplama durumlarına yönelik öğretmen görüşleri dikkate alındığında, A öğrencisinin ve B öğrencisinin ön test öğretmen görüşlerine bakıldığında ilgi dikkatlerinin çabuk dağıldığı tespit edilmiştir.

A öğrencisinin son test öğretmen görüşlerinde ise, son zamanlarda ilgi dikkatini toplayamadığı, başkalarını rahatsız edici davranışlarda bulunduğu görüşlerde belirtilmiştir.

Ön test ve son test verileri karşılaştırıldığında A öğrencisinin davranış ve tutumlarında herhangi bir değişim olmadığı, hatta davranış sorunlarının çoğaldığı gözlenmiştir.

Keman eğitiminin okul yaşamına olumlu ya da olumsuz bir etkisinin olmadığı düşüncesine ulaşılmıştır.

Tablo 12. DEHB Olan Öğrencilerin Okul Ortamında Ders Çalışırken İlgisi ve Dikkatlerini Toplama Durumlarına Yönelik Aile Görüşleri

Ön Test					
	Çok dikkatlidir	Dikkatini vermede zorlanır	Dikkati çabuk dağılır	Dikkatini hiç toplayamaz	Başka
A Öğrencisi			+		
B Öğrencisi			+		

Son Test					
	Çok dikkatlidir	Dikkatini vermede zorlanır	Dikkati çabuk dağılır	Dikkatini hiç toplayamaz	Başka
A Öğrencisi			+		
B Öğrencisi			+		

DEHB olan öğrencilerin okul ortamında ders çalışırken ilgi ve dikkatlerini toplama durumlarına yönelik görüşlerine bakıldığında, A öğrencisinin ve B öğrencisinin dikkatlerinin çabuk dağıldığı tespit edilmiştir. A öğrencisinin ve B öğrencisinin son test aile görüşlerine bakıldığında ilgi ve dikkat düzeylerinde bir değişim olmamıştır.

Buradan DEHB olan öğrencilerin ilgi ve dikkat düzeylerinde değişim olmadığı, ders çalışırken odaklanamadıkları görüşmeler sonucunda anlaşılmıştır.

DEHB olan çocukların aileleriyle yaşadıkları en büyük sorun ödev yapma ve ders çalışma sorunudur. Bu sorunlar karşısında ailelerin ilgili olması gerekmektedir. DEHB olan çocuklar ders çalışırken sık sık hareket etme, ilgi ve dikkat dağınıklığı, başka işlerle uğraşma, zaman kavramının olmaması, sürekli birilerine ihtiyaç duyması sorunlarını yaşarlar. Bu sorunlar karşısında ailelerin DEHB olan çocuklarını bilinçli bir şekilde yönlendirmeleri gerektiği düşünülmektedir. B öğrencisinin ailesinin daha ilgili ve takip eder bir tutum içerisinde olmasına rağmen A öğrencisinin ailesinin böyle bir tutum sergilemediği çalışmalar süresince araştırmacının gözlemlerinden anlaşılmış, iletişim kurmada A öğrencisinin ailesi son

derece ilgisiz ve isteksiz bir tavır sergilerken B öğrencisinin ailesinin her türlü desteği vermeye hazır olduğu ve kendilerinden istenen her şeyi ellerinden geldiğince yerine getirmeye çalıştıkları gözlenmiştir. Bu durum ailenin desteğinin keman eğitiminin DEHB olan çocukların ilgi ve dikkat düzeyini yükseltmede etkisi olmadığını göstermekle birlikte, güncel yaşamına doğrudan etkisi vardır. Bu durum A öğrencisinin günlük yaşamında keman eğitimi açısından desteklenmediği düşüncesine ulaşılmasına neden olmuş, aksi durum söz konusu olduğunda sonuçların çok daha olumlu olabileceği kanısını uyandırmıştır.

Tablo 13. DEHB Olan Öğrencilerin Derslerini Öğrenmede İlgi ve Dikkat Toplama Düzeylerine Yönelik Öğretmen Görüşleri

Ön Test					
	Çok çabuk öğrenir	Öğrenmesi uzun zaman alır	Öğrenmede çok zorlanır	Ne yaparsa yapsın öğrenemez	Başka
A Öğrencisi	+				Ancak dikkati olursa
B Öğrencisi		+			

Son Test					
	Çok çabuk öğrenir	Öğrenmesi uzun zaman alır	Öğrenmede çok zorlanır	Ne yaparsa yapsın öğrenemez	Başka
A Öğrencisi			+		Dikkatini toplayamadığı için

DEHB olan öğrencilerinde derslerini öğrenmede ilgi ve dikkat toplama düzeylerine yönelik öğretmen görüşlerine bakıldığında, A öğrencisinin derslerini öğrenme konusunda dikkati olduğu sürece çok çabuk öğrendiği tespit edilmiş, B öğrencisinin ön test öğretmen görüşlerine bakıldığında ise, öğrenmesinin uzun zaman aldığı tespitine varılmıştır.

A öğrencisinin son test öğretmen görüşlerinde öğrenmede zorluk yaşadığı, dikkatini son zamanlarda toplayamadığı testler sonucu gözlemlenmiş, A öğrencisinin derslere ilgisiz olduğu, ders içinde huzursuzluklarla karşılaştığı testlerde belirtilmiştir.

Buradan DEHB olan öğrencinin ilgisizlik sonucunda olumsuz davranışlara yöneldiği, dersini dinlemediği ve ders çalışmadığı testler sonucunda görülmüştür.

Sonuç olarak, A öğrencisinin okul içinde öğretmeni tarafından gözlemlendiği, öğretmenin DEHB olan öğrenciyi tanıyarak ve davranışlarını kontrol ederek kendi tutumunu belirlediği anlaşılmıştır. Öğretmenin öğrenci üzerindeki kontrolünün son derece bilinçli olması öğretmeniyle yapılan görüşmelerden, öğrencisinin durumuna

olan ilgisinin öğrencinin ailesinden daha fazla olmasından anlaşılmıştır. Konuyla ilgi olarak yapılan çalışmaları takip etmesi, okul çalışmalarında bu çalışmaları dikkate alarak destekleyici konser programlarında görev vererek desteklemesi öğretmenin bu konuda ne denli önemli bir konumda olduğunu göstermiş, ailesinin eksikliğini büyük oranda öğretmenin kapattığı düşüncesine ulaşılmıştır. Bununla birlikte, sadece öğretmen desteğinin yeterli olamadığı, ailenin de bu konuda destek olmasının gerekli olduğu, tam bir gelişmenin olabilmesi için ve böyle çocukların topluma kazandırılabilmesi için öğretmen-aile-rehabilitasyon çalışmalarının birlikte yürütülmesi gerekmektedir. Müzik eğitimi çalışmalarının rehabilitasyon çalışmaları arasında düşünülmesi daha doğrudur. Böylece yapılan çalışmaların daha etkili olabileceği düşünülmektedir.

Tablo 14. DEHB Olan Öğrencilerin Derslerini Öğrenmede İlgisi ve Dikkat Toplama Düzeylerine Yönelik Aile Görüşleri

Ön Test					
	Çok çabuk öğrenir	Öğrenmesi uzun zaman alır	Öğrenmede çok zorlanır	Ne yaparsa yapsın öğrenemez	Başka
A Öğrencisi	+				
B Öğrencisi	+				

Son Test					
	Çok çabuk öğrenir	Öğrenmesi uzun zaman alır	Öğrenmede çok zorlanır	Ne yaparsa yapsın öğrenemez	Başka
A Öğrencisi					İsteksizdir. İsterse çabuk öğrenir, istemezse asla ilgilenmez.
B Öğrencisi	+				

DEHB olan öğrencilerin derslerini öğrenmede ilgi ve dikkat toplama düzeylerine yönelik aile görüşlerine bakıldığında, A öğrencisinin ve B öğrencisinin ön test sonuçlarında her iki öğrencinin de çok çabuk öğrenebildiği tespitine varılmıştır. Son test aile sonuçlarına bakıldığında ise aynı sonuçlar elde edilmiş, her iki öğrencinin de kendileri istedikleri takdirde öğrenebildikleri, istemezlerse öğrenme sürecine katılmadıkları görülmüştür.

Buradan, DEHB olan öğrencilere yaklaşımın olumlu olması gerektiği, öğrenme konusunda farklı yaklaşımlarda bulunularak onların ilgisini çekmek gerektiği düşünülebilir. Bu tür çocukların ilgi ve isteğini arttıracak çeşitli yöntemlerin kullanılması, farklı yöntemlere başvurulmasının öğrenme düzeylerini etkilediği kanısına varılmıştır. Bununla birlikte, B öğrencisinin çalışmalar sırasında

gösterdiği tutum ve davranışlar dikkate alındığında öğrenme zorluğunu daha fazla yaşadığı, istemediği bir şey konusunda farklı yollar denense bile netice alınmadığı gözlenmiştir. Bu nedenle sevdiği ve ilgi duyduğu çalışmalara yönelmesinde yarar görülmüş, sekiz hafta sonunda çalışmalardan ayrılmasının uygun olacağı kanaatine varılmıştır.

A öğrencisi kemana duyduğu ilgi ve isteğe bağlı olarak çalışmalara ne zorluk yaşarsa yaşasın devam etmiş, derslere gelme konusunda ailesini zorlamış, dikkatini vermeye olağanüstü çaba harcamıştır.

Sonuç olarak, DEHB olan çocukların öğrenmelerinde ilgi ve istekleri birinci derecede rol oynamaktadır denebilir. Birinci bölümde de belirtildiği üzere bu çocukların eğitiminde bireyselleştirilmiş eğitime gereksinim vardır. İlgi ve istekleri doğrultusunda verilecek bireyselleştirilmiş eğitimin DEHB olan çocukların topluma kazandırılmasında önemli rol oynayacağı düşünülmektedir.

Tablo 15. DEHB Olan Öğrencilerin Çevresinde Gördüğü Varlıklara Karşı İlgi ve Dikkat Düzeylerine Yönelik Aile Görüşleri

Ön Test					
	Meraklı ve ilgilidir	İlgili değildir	Fazla ilgili değildir	Hiç ilgili değildir	Başka
A Öğrencisi	+				
B Öğrencisi	+				

Son Test					
	Meraklı ve ilgilidir	İlgili değildir	Fazla ilgili değildir	Hiç ilgili değildir	Başka
A Öğrencisi	+				
B Öğrencisi	+				

DEHB olan öğrencilerin çevresinde gördüğü varlıklara karşı ilgi ve dikkat düzeylerine yönelik aile görüşlerine bakıldığında, A öğrencisinin ve B öğrencisinin ön test ve son test görüşlerinde çevresinde gördükleri varlıklara karşı meraklı ve ilgili oldukları testler sonucunda tespit edilmiş, her iki öğrencinin de çevresinde gördükleri varlıklara karşı olumlu oldukları gözlemlenmiştir.

Buradan, DEHB olan çocukların çevresinde gördükleri varlıklara karşı duyarlı ve meraklı oldukları anlaşılmaktadır.

Bu duyarlılıklarının verilen eğitimde olumlu bir araç olarak kullanılabileceği düşünülmektedir.

Tablo 16. DEHB Olan Öğrencilerin Çevresindeki Olaylara Karşı İlgi ve Dikkat Düzeylerine Yönelik Aile Görüşleri

Ön Test					
	Dikkatli ve ilgilidir	İlgili değildir	Fazla ilgili değildir	Hiç ilgili değildir	Başka
A Öğrencisi	+				
B Öğrencisi	+				

Son Test					
	Dikkatli ve ilgilidir	İlgili değildir	Fazla ilgili değildir	Hiç ilgili değildir	Başka
A Öğrencisi	+				
B Öğrencisi	+				

DEHB olan öğrencilerin çevresindeki olaylara karşı ilgi ve dikkat düzeylerine yönelik aile görüşlerine bakıldığında, A öğrencisinin ve B öğrencisinin ön test ve son test görüşlerinde her iki öğrencinin de çevresindeki olaylara karşı dikkatli ve ilgili oldukları testler sonucunda tespit edilmiştir.

Buradan, DEHB olan çocukların ilgisini çektiği sürece çevresindeki olaylara karşı duyarlı ve meraklı oldukları tespit edilmiştir. Bu durumun ilgi ve dikkatlerini çabuk dağıtacağı tahmin edilmektedir.

2.İKİNCİ ALT PROBLEME YÖNELİK BULGULAR VE YORUMLAR

2.1. KEMAN EĞİTİMİNİN ÖZEL ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜ ÇEKEN ÇOCUKLARIN OKUL İÇİ İLETİŞİMLERİNE ETKİLERİ

Tablo 17. DEHB Olan Öğrencilerin Ders Çalışırken Yardım İsteme Konusundaki İletişimlerine Yönelik Öğretmen Görüşleri

Ön Test					
	Birinin yardımına hiç ihtiyaç duymaz	Zaman zaman yardıma ihtiyaç duyar	Birinin desteğine sık sık ihtiyaç duyar	Her zaman birinin ders çalıştırması gerekir	Başka
A Öğrencisi				+	
B Öğrencisi		+			

Son Test					
	Birinin yardımına hiç ihtiyaç duymaz	Zaman zaman yardıma ihtiyaç duyar	Birinin desteğine sık sık ihtiyaç duyar	Her zaman birinin ders çalıştırması gerekir	Başka
A Öğrencisi				+	

DEHB olan öğrencilerinde ders çalışırken yardım isteme konusundaki iletişimlerine yönelik öğretmen görüşlerine bakıldığında, A öğrencisinin ders çalışırken her zaman birine ihtiyaç duyduğu test sonuçlarında görülmüştür. B öğrencisinin ön test öğretmen görüşlerinde ise, zaman zaman yardıma ihtiyaç duyduğu test sonuçlarında görülmüştür. Buradan B öğrencisinin öğretmenin çocuğu yeterince tanımadığı düşüncesi uyanmış, sorgulanan durum sonucunda öğretmenin yeni atandığı ve çocukları henüz tanıma fırsatı bulamamış olduğu öğrenilmiştir.

A öğrencisinin son test öğretmen görüşlerinde, ön testte olduğu gibi sonuç değişmemiş, öğrenci her zaman birinin ders çalıştırması gerektiği sonucuna

ulaşılmıştır. Buradan öğretmenın öğrencisini iyi tanıdığı ve davranış ve tutumunun nasıl olacağı konusunda bilinçli olduğu anlaşılmaktadır.

DEHB olan öğrenciler özel ilgi gösterilmesi gereken çocuklardır. Tek başlarına ders çalışmaları onlar için oldukça zor bir durumdur. İlgi dağınıklıkları, yerinde duramama sorunu, ödevleri eksik alma veya okulda yazmama vb. sorunlar sık sık DEHB olan öğrencilerde karşılaşılan sorunlardır. Bu durumda öğretmen ve özellikle ailelerin DEHB olan çocuklara uyguladıkları yöntemler çok önemlidir. Bu tür çocukların bireyselleştirilmiş eğitime ihtiyaç duydukları görülmektedir. Toplumsallaşmaları için gerekli ortamların da onların yapısını dikkate alarak seçilmesinin iyi olacağı anlaşılmaktadır.

Tablo 18. DEHB Olan Öğrencilerin Ders Çalışırken Yardım İsteme Konusundaki İletişimlerine Yönelik Aile Görüşleri

Ön Test					
	Birinin yardımına hiç ihtiyaç duymaz	Zaman zaman yardıma ihtiyaç duyar	Birinin desteğine sık sık ihtiyaç duyar	Her zaman birinin ders çalıştırması gerekir	Başka
A Öğrencisi		+			
B Öğrencisi		+			

Son Test					
	Birinin yardımına hiç ihtiyaç duymaz	Zaman zaman yardıma ihtiyaç duyar	Birinin desteğine sık sık ihtiyaç duyar	Her zaman birinin ders çalıştırması gerekir	Başka
A Öğrencisi	+				Yapmak istemez ve yardım da istemez
B Öğrencisi		+			

DEHB olan öğrencilerinde çalışırken yardım isteme konusundaki iletişimlerine yönelik aile görüşlerine bakıldığında, A öğrencisinin ve B öğrencisinin ön test görüşlerinde her iki öğrencinin de zaman zaman yardıma ihtiyaç duydukları test sonuçlarında görülmüştür. A öğrencisinin son test aile görüşlerine bakıldığında, ön testten farklı olarak birinin yardımına ihtiyacı olmadığı çünkü yapmak istemediği zaman yardım da almadığı sonuçları elde edilmiş, A öğrencisinin bu konuda davranışının olumsuz yöne gittiği gözlemlenmiştir. B öğrencisinin ise, son test aile görüşüne bakıldığında bir değişiklik olmadığı görülmüştür. Buradan A öğrencisinin ailesinden yardım talep etmediği düşüncesine ulaşılmıştır. Aslında çocuğun yaşı dikkate alındığında 9 yaşındaki bir çocuğun çeşitli konularda yardıma ihtiyaç duyması son derece normal ve gereklidir. Derslerinden günlük işlerine kadar pek çok konuda yardıma ve desteğe ihtiyacı olacağı neredeyse kesin gibidir. Burada çocuğun çeşitli konularda ailesinin ilgi ve dikkatinden uzak kaldığı ve iletişim konusunda çeşitli sıkıntıları olduğu kanaatine varılmış, çocukla yapılan görüşmelerden ve

ailenin çeşitli konulardaki duyarsızlığından bu kanaatin yanlış olmadığı görüşüne varılmıştır.

Tablo 19. DEHB Olan Öğrencilerin Ders Ortamında Arkadaşlarıyla Olan İletişimlerine Yönelik Öğretmen Görüşleri

Ön Test					
	Arkadaşlarını sürekli rahatsız eder	Arkadaşlarını genellikle rahatsız eder	Arkadaşlarını nadiren rahatsız eder	Arkadaşlarını hiç rahatsız etmez	Başka
A Öğrencisi	+				
B Öğrencisi		+			

Son Test					
	Arkadaşlarını sürekli rahatsız eder	Arkadaşlarını genellikle rahatsız eder	Arkadaşlarını nadiren rahatsız eder	Arkadaşlarını hiç rahatsız etmez	Başka
A Öğrencisi	+				Sözle, hareketle veya ders araç gereçleri ile

DEHB olan öğrencilerinde ders ortamında arkadaşlarıyla olan iletişimlerine yönelik öğretmen görüşlerine bakıldığında, A öğrencisinin ön test ders ortamında arkadaşlarını sürekli rahatsız ettiği test sonuçlarında görülmüş, B öğrencisinin ise, ders ortamında arkadaşlarını genellikle rahatsız ettiği yapılan test sonuçlarında görülmüştür.

A öğrencisinin son test öğretmen görüşlerine bakıldığında sonuç değişmemiş öğrenci ders içerisinde arkadaşlarını sürekli rahatsız etmiş, sözle, hareketle veya ders araç-gereçleri ile sınıfta huzuru bozan davranışlarda bulunmaya başladığı testler sonucunda belirtilmiştir.

DEHB olan çocukların en belirgin olduğu ortam sınıflarıdır. DEHB olan çocuklar, okulda ve arkadaş gruplarında çok sık olarak eleştirilen, cezalandırılan hatta dışlanan çocuklardır. Burada, öğretmenler çok önemlidir. Öğretmenin çocuğun sıkıntısını göz önünde tutarak ondan yapabileceğinin en iyisini istemesi gerekir. Öğretmeni tarafında sürekli gözetim altında tutulmak, arkadaşlarının ona olan

olumsuz tutum ve davranışlarını dengelemek, eşyalarına sahip çıkması konusunda destek olmak ve uyarılarda bulunmak bu çocukların yaşam düzeni oluşturmaları açısından çok önemlidir. Hiperaktivitenin en çok sorun yarattığı ortam sınıf olduğu için, sınıf içi idarelerinde öğretmenin tecrübe ve sevgisinin öğrenci için yol gösterici olacağı da kaydedilmektedir.

DEHB olan çocuklarda kısa süreli keman eğitiminin sınıf içi davranışlarına bir etkisinin olmadığı görülmüştür.

Tablo 20. DEHB Olan Öğrencilerin Sınıfında Birlikte Yapılan Çeşitli Çalışmalar ve İşlerle İlgili İletişimlerine Yönelik Öğretmen Görüşleri

Ön Test					
	Her zaman isteklidir	Çok istekli değildir	Nadiren isteklidir	Hiç istekli değildir	Başka
A Öğrencisi	+				Ancak sürdürülemez
B Öğrencisi			+		

Son Test					
	Her zaman isteklidir	Çok istekli değildir	Nadiren isteklidir	Hiç istekli değildir	Başka
A Öğrencisi	+				Ancak sonunu getiremez, zorlamak gerekir

DEHB olan öğrencilerin sınıfında birlikte yapılan çeşitli çalışmalar ve işlerle ilgili iletişimlerine yönelik öğretmen görüşlerine bakıldığında, A öğrencisinin sınıfında birlikte yapılan çalışmalar ve işlerde olan iletişimde her zaman istekli olduğu fakat sürdürmediği testler sonucunda belirtilmiş, B öğrencisinin ön test öğretmen görüşlerine bakıldığında sınıfında birlikte yapılan çalışmalar ve işlerde olan iletişimde nadiren istekli olduğu testler sonucunda görülmüştür.

A öğrencisinin son test öğretmen görüşlerine bakıldığında sonuç değişmemiş, öğrenci sınıf içerisinde yapılan çeşitli çalışma ve işlerin sonunu getiremediği kendisini zorlamak gerektiği görüşünün dile getirildiği görülmüştür. Bununla birlikte A öğrencisinin ilgi ve istekli olması iletişim becerilerini geliştirmede önemli bir etken olacaktır. Bu durumun çocuk açısından olumlu bir özellik olarak algılanmasının uygun olacağı düşünülmektedir.

Tablo 21. DEHB Olan Öğrencilerin Çevresinde Yaptığı Çeşitli Çalışmalar ve İşlerle İlgili İletişimlerine Yönelik Aile Görüşleri

Ön Test					
	Her zaman isteklidir	Çok istekli değildir	Nadiren isteklidir	Hiç istekli değildir	Başka
A Öğrencisi	+				
B Öğrencisi			+		

Son Test					
	Her zaman isteklidir	Çok istekli değildir	Nadiren isteklidir	Hiç istekli değildir	Başka
A Öğrencisi	+				
B Öğrencisi	+				

DEHB olan öğrencilerin çevresinde yaptığı çeşitli çalışmalar ve işlerle ilgili iletişimlerine yönelik aile görüşlerine bakıldığında, A öğrencisinin çevresinde yaptığı çeşitli çalışmalar ve işlerde olan iletişimde her zaman istekli olduğu testler sonucunda belirtilmiş, B öğrencisinin ön test aile sonuçlarına bakıldığında çevresinde yaptığı işlerde olan iletişimde nadiren istekli olduğu testler sonucunda görülmüştür.

A öğrencisinin son test aile görüşlerine bakıldığında sonuç değişmemiş, B öğrencisinin son testine bakıldığında, her zaman istekli olduğu sonucu belirtilmiştir. B öğrencisinin son testinde de görüldüğü üzere olumlu bir ilerleme kaydettiği düşünülmektedir.

Tablo 22. DEHB Olan Öğrencilerin Çevresindeki Topluluk Veya Gruplarla Olan İletişimlerine Yönelik Aile Görüşleri

Ön Test					
	Her zaman içinde olmak ister	Genellikle toplum içinde ve arkadaşlarıyla olmak ister	Nadiren toplum içinde ve arkadaşlarıyla olmak ister	Toplum içinde olmayı hiç istemez, arkadaşlarıyla olmaktan nefret eder	Başka
A Öğrencisi		+			
B Öğrencisi		+			

Son Test					
	Her zaman içinde olmak ister	Genellikle toplum içinde ve arkadaşlarıyla olmak ister	Nadiren toplum içinde ve arkadaşlarıyla olmak ister	Toplum içinde olmayı hiç istemez, arkadaşlarıyla olmaktan nefret eder	Başka
A Öğrencisi	+				
B Öğrencisi	+				

DEHB olan öğrencilerin çevresindeki topluluk veya gruplarla olan iletişimlerine yönelik aile görüşlerine bakıldığında, A öğrencisinin ve B öğrencisinin çevresindeki topluluk veya gruplarla olan iletişimlerinde genellikle toplum içinde ve arkadaşlarıyla olmak istedikleri testler sonucu belirtilmiştir.

A öğrencisinin ve B öğrencisinin son test aile görüşlerine bakıldığında ise, her iki öğrencinin de çevresindeki topluluk veya gruplara olan iletişimlerinde gelişme olduğu ve her iki öğrencinin de her zaman içinde olmak istedikleri görüşleri belirtilmiştir.

Buradan, DEHB olan öğrencilerin olumlu yönde geliştiği, sosyalleştikleri gözlemlenmiştir.

3.ÜÇÜNCÜ ALT PROBLEME YÖNELİK BULGULAR VE YORUMLAR

3.1.KEMAN EĞİTİMİNİN ÖZEL ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜ ÇEKEN ÇOCUKLARIN BELİRGİN ÖZEL DAVRANIŞLARINA ETKİLERİ

Tablo 23. DEHB Olan Öğrencilerin Sınıfındaki Arkadaşlarına Değer Vermesine Yönelik Öğretmen Görüşleri

Ön Test					
	Çok fazla değer verir	Genellikle değer verir	Nadiren değer verir	Çok fazla değer vermez	Başka
A Öğrencisi			+		
B Öğrencisi			+		

Son Test					
	Çok fazla değer verir	Genellikle değer verir	Nadiren değer verir	Çok fazla değer vermez	Başka
A Öğrencisi		+			Çabuk kandırıldığı için başkalarının sözleri ile olumsuz davranışlara yönelir
<i>Keman çalışmalarına başladıktan sonra öğrencinizin sınıfındaki arkadaşlarına verdiği değerde bir değişim gözlemlediniz mi?</i> Bir değişim gözlemedim.					

DEHB olan öğrencilerin sınıfındaki arkadaşlarına değer vermesine yönelik öğretmen görüşlerine bakıldığında, A öğrencisinin ve B öğrencisinin ön test sonuçlarında, her iki öğrencinin sınıfındaki arkadaş ve tutumlarında nadiren değer verdikleri gözlemlenmiştir.

A öğrencisinin son test öğretmen görüşlerine bakıldığında, öğrencinin durumunda değişiklik olduğu genellikle değer verdiği sonucuna varılmış, öğrenci

abuk kandırıldığı için başkalarının sözleri ile olumsuz davranışlara yöneldiği bizzat ğretmeni tarafından dile getirilmiştir.

Buradan, DEHB olan çocukların arkadaşları tarafından kullanılması ve sınıf içerisinde alay konusu olmalarını önlemek gerektiği düşünülmektedir. DEHB olan çocukların düzenli bir şekilde ilaçlarını kullanması, öğretmenin doğru yaklaşımda olmasının ğrenci üzerinde olumlu etkiler gösterdiğini ve sınıf içerisinde arkadaş tutumunda olumlu olduğu söylenebilir.

Keman eğitiminin davranış ve tutumlarına bir etkisinin olmadığı sonucuna varılmıştır. Daha nceki bölümlerde de belirtildiği üzere, DEHB'nun en önemli belirtileri arasında davranış sorunları bulunmaktadır ve bu davranış sorunları ciddi bir tedavi gerektirmektedir. Oldukça ağır bir tedavi sürecini gerektiren bu sorunların kısa süreli bir terapi sayılabilecek keman eğitimi ile giderilmesi oldukça gttr. Bununla birlikte, verilen keman eğitiminde amaç çocukların olumlu davranışlara olan eğilimini arttırmaktır. Keman alışmaları sırasında A öğrencisinin göstermiş olduğu olumlu tutum ve davranışlar bu eğilimin mümkün olabileceğini göstermiştir. Bununla birlikte, kesin bulgulara ulaşmanın ancak süreç içerisinde uzun süren bilinçli bir eğitimle mümkün olabileceği düşünülmektedir.

Tablo 24. DEHB Olan Öğrencilerin İçinde Bulunduğu Ortama Uyumuna Yönelik Öğretmen Görüşleri

Ön Test					
	Her zaman olumlu ve uyumludur	Genellikle olumlu ve uyumludur	Olumsuz ve uyumsuz olduğu zamanlar çoktur	Her zaman olumsuz ve uyumsuzdur	Başka
A Öğrencisi					Öğretmene bağlı uyumu vardır
B Öğrencisi			+		

Son Test					
	Her zaman olumlu ve uyumludur	Genellikle olumlu ve uyumludur	Olumsuz ve uyumsuz olduğu zamanlar çoktur	Her zaman olumsuz ve uyumsuzdur	Başka
A Öğrencisi			+		Son zamanlarda ailenin ilgisizliği ve takipsizliği nedeniyle olumsuz söz ve davranışlar görülmektedir
<i>Keman eğitimi almaya başladıktan sonrasınındaki olaylara karşı davranış ve tutumlarında bir değişim gözlediniz mi?</i> Henüz bir değişim gözlemedim.					

DEHB olan öğrencilerinin içinde bulunduğu ortama uyumuna yönelik öğretmen görüşlerine bakıldığında, A öğrencisinin ön test öğretmen sınıfındaki olaylara karşı davranış ve tutumlarında öğretmene bağlı uyumu olduğu belirtilmiştir. B öğrencisinin ön test öğretmen görüşlerine bakıldığında ise, sınıfındaki olaylara karşı davranış ve tutumlarında olumsuz ve uyumsuz olduğu zamanların çok olduğu testler sonucunda belirtilmiştir.

A öğrencisinin son test öğretmen görüşüne bakıldığında, sınıfındaki olaylara karşı davranış ve tutumlarında olumsuz ve uyumsuz olduğu zamanların çok olduğu belirtilmiş, son zamanlarda ailenin ilgisizliği ve takipsizliği nedeniyle öğrencinin olumsuz söz ve davranışlarda olduğu öğretmeni tarafından bizzat belirtilmiştir.

Buradan DEHB olan öğrencilerin sınıfında yaşanan olaylara karşı duyarsız oldukları, ilgilerini çekmediği takdir de ilgilenmedikleri söylenebilir. DEHB olan çocukların özellikle aileleri tarafından ilgilenilmesi gerektiği, ailelerin çocukların davranışlarında çok büyük etken olduğu söylenebilir.

Keman eğitiminin DEHB olan öğrencilerin sınıflarındaki davranış ve tutumlarına bir etkisinin olmadığı anlaşılmıştır. Bunda keman eğitiminin uzun yıllar sürecek bir eğitim olmasının ve yapılan çalışmaların amacına ulaşması için geçen sürenin yeterli olmamasının da göz ardı edilmemesi gerektiği düşünülmektedir.

Tablo 25. DEHB Olan Öğrencilerin El ve Vücut Kaslarını Kullanabilmesine Yönelik Öğretmen Görüşleri

Ön Test					
	El ve vücut kaslarını çok iyi kullanır	El ve vücut kaslarını iyi kullanır	El ve vücut kaslarını iyi kullanamaz	El ve vücut kaslarını hiç kullanamaz	Başka
A Öğrencisi	+				
B Öğrencisi			+		

Son Test					
	El ve vücut kaslarını çok iyi kullanır	El ve vücut kaslarını iyi kullanır	El ve vücut kaslarını iyi kullanamaz	El ve vücut kaslarını hiç kullanamaz	Başka
A Öğrencisi	+				
<i>Keman eğitiminin öğrencinizin el ve vücut kaslarını kullanmasına etkileri olduğunu düşünüyor musunuz?</i>					

DEHB olan öğrencilerin el ve vücut kaslarını kullanabilmesine yönelik öğretmen görüşlerine bakıldığında, A öğrencisinin sınıfta yaptığı iş ve oyunlarda tutum ve davranışlarında el ve vücut kaslarını çok iyi kullandığı belirtilmiştir. B öğrencisinin ön test öğretmen görüşlerine bakıldığında ise, sınıfta yaptığı iş ve oyunlarda tutum ve davranışlarında el ve vücut kaslarını iyi kullanmadığı belirtilmiştir.

A öğrencisinin son test öğretmen görüşlerine bakıldığında, sınıfta yaptığı iş ve oyunlarda tutum ve davranışlarında durum değişmemiş el ve vücut kaslarını iyi kullandığı belirtilmiştir.

Buradan, DEHB olan çocukların derecelerine göre farklılıkların olduğu, bazı DEHB olan çocukların aşırı hareketliliklerinden dolayı el ve vücut kaslarını kullanmada zorluk çektikleri, bazı DEHB olan çocukların ise el ve vücut kaslarını kullanmada sorun yaşamadığı söylenebilir. A öğrencisinde dikkatinde daha çok sorun olduğu, B öğrencisinde ise, hem dikkatinde sorun olduğu, hem de aşırı hareketliliğinde sorun olduğu sonucuna varılmıştır.

Tablo 26. DEHB Olan Öğrencilerin El ve Vücut Kaslarını Kullanabilmesine Yönelik Aile Görüşleri

Ön Test					
	El ve vücut kaslarını çok iyi kullanır	El ve vücut kaslarını iyi kullanır	El ve vücut kaslarını iyi kullanamaz	El ve vücut kaslarını hiç kullanamaz	Başka
A Öğrencisi	+				
B Öğrencisi		+			

Son Test					
	El ve vücut kaslarını çok iyi kullanır	El ve vücut kaslarını iyi kullanır	El ve vücut kaslarını iyi kullanamaz	El ve vücut kaslarını hiç kullanamaz	Başka
A Öğrencisi	+				
B Öğrencisi		+			

DEHB olan öğrencilerin el ve vücut kaslarını kullanabilmesine yönelik aile görüşlerine bakıldığında, A öğrencisinin el ve vücut kaslarını çok iyi kullandığı belirtilmiştir. B öğrencisinin ön test aile sonuçlarına bakıldığında ise, el ve vücut kaslarını iyi kullandığı belirtilmiştir. Öğretmen görüşleriyle karşılaştırıldığında bir farklılık göze çarpmamakta, aynı görüşte oldukları anlaşılmaktadır.

A öğrencisinin ve B öğrencisinin son test sonuçlarındaki durumlarda bir değişiklik olmadığı belirtilmiştir. Çocukların el becerilerinin topluma kazandırmada uygun bir çıkış noktası olabileceği düşünülmektedir.

Tablo 27. DEHB Olan Öğrencilerin Verilen Bir İşi Tamamlamalarına Yönelik Öğretmen Görüşleri

Ön Test					
	Çok iyi bir şekilde tamamlar	Genellikle iyi tamamlar	Çoğunlukla tamamlayamaz	Hiç tamamlayamaz	Başka
A Öğrencisi			+		
B Öğrencisi			+		

Son Test					
	Çok iyi bir şekilde tamamlar	Genellikle iyi tamamlar	Çoğunlukla tamamlayamaz	Hiç tamamlayamaz	Başka
A Öğrencisi			+		Tamamlamak için başkalarının desteğine ihtiyacı vardır

DEHB olan öğrencilerin verilen bir işi tamamlamalarına yönelik öğretmen görüşlerine bakıldığında, A öğrencisinin ve B öğrencisinin ön test sonuçlarında, her iki öğrencinin de çoğunlukla tamamlayamadığı görüşü belirtilmiştir.

A öğrencisinin son test öğretmen görüşüne bakıldığında durumda bir değişiklik olmadığı belirtilmiş, tamamlamak için başkalarının desteğine ihtiyacı olduğu bizzat öğretmeni tarafından belirtilmiştir.

Buradan, DEHB olan çocukların dikkatlerini toparlayamadıkları, odaklanmakta zorluk çektiklerinden dolayı ve ilgilerinin tek bir şeye veremediklerinden ötürü verilen işleri tamamlayamadıklarını söyleyebiliriz.

Tablo 28. DEHB Olan Öğrencilerin Verilen Bir İşi Tamamlamalarına Yönelik Aile Görüşleri

Ön Test					
	Çok iyi bir şekilde tamamlar	Genellikle iyi tamamlar	Çoğunlukla tamamlayamaz	Hiç tamamlayamaz	Başka
A Öğrencisi	+				
B Öğrencisi		+			

Son Test					
	Çok iyi bir şekilde tamamlar	Genellikle iyi tamamlar	Çoğunlukla tamamlayamaz	Hiç tamamlayamaz	Başka
A Öğrencisi					İsterse ve ısrarla üç beş defa söyleyince tamamlar
B Öğrencisi				+	

DEHB olan öğrencilerin verilen bir işi tamamlamalarına yönelik aile görüşlerine bakıldığında, A öğrencisinin ön test sonucunda çok iyi bir şekilde tamamladığı belirtilmiştir. B öğrencisinin ön test aile sonucunda ise, verilen bir işi tamamlamada tutum ve davranışlarına bakıldığında, genellikle iyi tamamladığı belirtilmiştir.

Öğretmen görüşleriyle karşılaştırıldığında ciddi bir fark göze çarpmaktadır, bu durumun ailenin koruyuculuğundan kaynaklandığı zannedilmektedir. Bununla birlikte ailelerin çocukları hakkında yeterli gözleme sahip olmadıkları düşünülmektedir.

A öğrencisinin ön test aile görüşlerinde verilen bir işi tamamlamada tutum ve davranışlarına bakıldığında, öğrenci isterse ve ısrarla üç beş defa söyleyince tamamladığı aile tarafından belirtilmiştir. B öğrencisinin ise son test aile görüşlerinde verilen bir işi tamamlamada tutum ve davranışlarında, öğrencinin hiç

tamamlayamadığı belirtilmiş, ön test sonucundan farklı olarak olumsuzluğa gittiği söylenebilir.

Buradan, DEHB olan çocukların dikkatlerini toparlayamadıkları, odaklanmakta zorluk çektiklerinden dolayı ve ilgilerinin tek bir şeye veremediklerinden ötürü verilen işleri tamamlayamadıklarını söyleyebiliriz.

Tablo 29. DEHB Olan Öğrencilerin El İle İlgili İşlerdeki Tutum ve Davranışlarına Yönelik Öğretmen Görüşleri

Ön Test					
	Her zaman beceriklidir	Genellikle beceriklidir	Nadiren beceriklidir	Becerikli değildir	Başka
A Öğrencisi			+		
B Öğrencisi			+		

Son Test					
	Her zaman beceriklidir	Genellikle beceriklidir	Nadiren beceriklidir	Becerikli değildir	Başka
A Öğrencisi					Beceriklidir ancak yarıda bırakır

DEHB olan öğrencilerin el ile ilgili işlerdeki tutum ve davranışlarına yönelik öğretmen görüşlerine bakıldığında, A öğrencisinin ve B öğrencisinin ön test sonuçlarında nadiren becerikli oldukları belirtilmiştir.

A öğrencisinin son test öğretmen görüşlerine bakıldığında ise, becerikli olduğu ancak yarıda bıraktığı öğretmeni tarafından bizzat belirtilmiştir. DEHB olan çocukların dikkat dağınıklığı bir işle ilgili çalışırken çevrelerindeki uyarılar tarafından kontrolden çıkmalarına ve yaptıkları işten uzaklaşmalarına neden olmaktadır. Bu durum el becerisi gereken işlerde bir an önce bitirip uzaklaşma düşüncesine yol açmakta, verilen görev, iş veya herhangi bir uğraşı baştan savma yapmalarına neden olmaktadır. Aslında el becerilerinde iyi olmalarına karşın bitirememelerinin nedeni olan bu durum çocuklarla yeterince ilgilenildiğinde ve çeşitli önerilerle desteklendiğinde çözüm bulabilmektedir.

A öğrencisi ile yapılan keman çalışmalarında bir çalışmayı bitirmeden bıraktığı görülmemiş, yapılması istenen çalışmaların ne kadar ve nasıl yapılacağı ayrıntılıca anlatılmıştır. A öğrencisi bu uyarıları dikkate almış, sıkıntı içerisinde ter

döktüğü halde yay çekmeyi veya çalması gereken düzeyine uygun parçayı bırakmamıştır. Bu durumun ilerleyen çalışmalarda dikkat süresini uzatacağı ve günlük yaşamında yapması gereken başka işlerde de aynı özen ve dikkati giderek daha rahat göstermesini sağlayacağı düşünülmektedir.

B öğrencisinin kemana eline bile almak istememesi, kemana olan ilgi eksikliğindedir. Aynı ilgi ve sevgiye sahip olması durumunda çalışmalara gereken özeni göstereceği düşünülmektedir. Çünkü birlikte seslendirilen şarkılara karşı olumsuz bir tutum sergilememiş, il çalışmalarda şarkının başından sonuna kadar söyleyemese bile sonrasında başından sonuna kadar söylediği ve orff çalgılarıyla eşlik ettiği gözlenmiştir. Bu öğrencinin durumunun daha ağır olması da yapılan çalışmalarda daha büyük zorluk yaşamasına neden olmuştur. Bu öğrencide sadece şarkı söylemek ve orffSculverk yöntemini kullanmanın yarar sağlayacağı düşünülmektedir.

Tablo 30. DEHB Olan Öğrencilerin El İle İlgili İşlerdeki Tutum ve Davranışlarına Yönelik Aile Görüşleri

Ön Test					
	Her zaman beceriklidir	Genellikle beceriklidir	Nadiren beceriklidir	Becerikli değildir	Başka
A Öğrencisi	+				
B Öğrencisi			+		

Son Test					
	Her zaman beceriklidir	Genellikle beceriklidir	Nadiren beceriklidir	Becerikli değildir	Başka
A Öğrencisi	+				
B Öğrencisi			+		

DEHB olan öğrencilerin el ile ilgili işlerdeki tutum ve davranışlarına yönelik aile görüşlerine bakıldığında, A öğrencisinin ön test sonuçlarında her zaman becerikli olduğu belirtilmiştir. B öğrencisinin ön test aile görüşlerine bakıldığında, el ile ilgili işlerde tutum ve davranışlarında nadiren becerikli olduğu belirtilmiştir.

A öğrencisinin ve B öğrencisinin son test aile sonuçlarına baktığımızda, ön testteki durumun aynısı olduğu, durumlarında değişiklik olmadığı belirtilmiştir.

Buradan, DEHB olan çocukların dikkat ve ilgilerini toplamada zorluk yaşadıkları, odaklanamadıkları için yarıda bıraktıklarını söyleyebiliriz. A öğrencisinin aile ve öğretmen görüşleri karşılaştırıldığında derece farkı ortaya çıkmaktadır. Ailenin çocuğunu yeterince tanımadığı veya okulda yaptığı daha ince uğraş gerektiren işleri evde hiç yapmadığı anlaşılmaktadır.

Genel olarak alt problemin birdeğerlendirmesi yapıldığında, DEHB olan öğrencilerin davranış ve tutumlarına keman eğitiminin bir etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Keman eğitimi bu çocukların günlük yaşamlarının çeşitli

boyutlarını hem uzun çalışmalardan sonra etkileme gücüne sahiptir hem de aile öğretmen ve rehabilitasyon çalışmalarının bir eş güdüm içerisinde yürütülmesini gerekli kılmaktadır. Bu çalışmaların uzun yıllar sürdürülmesine gerek olduğu anlaşılmaktadır. Bununla birlikte, keman derslerinde sergilediği tutum ve davranışların son derece olumlu olduğu da göz ardı edilmemelidir. Sabırlı ve dikkatli çalışmaların sonuç vereceği umulmaktadır. Ayrıca keman eğitiminin çocukların farklı yönlerini beslediği de bilinmektedir.

4.DÖRDÜNCÜ ALT PROBLEME YÖNELİK BULGULAR VE YORUMLAR

4.1. DEHB OLAN ÇOCUKLARIN DAVRANIŞ SORUNLARINA ETKİLERİ İLE İLGİLİ OLARAK AİLE VE ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ

Keman eğitiminin DEHB olan çocukların davranış sorunlarına etkileri ile ilgili olarak aile ve öğretmen görüşleri nelerdir?

Tablo 31. Keman eğitiminin DEHB olan çocukların davranış sorunlarına etkileri ile ilgili olarak öğretmen görüşleri

DEHB Olan Çocukların Davranış ve Tutumlarına Yönelik Görüşler	Keman eğitiminin DEHB Olan Çocukların Davranış Sorunlarına Etkilerine Yönelik Görüşler
<p>Öğretmen Görüşü: Öğrenci 4 yıldır sınıfıma devam ediyor. Anne ve baba hiperaktivite karşısında çaresiz kaldıklarını belirterek öğrenciyi tamamen başıboş bırakmışlardır. Arkadaşları için olumsuz söz ve davranışlar okul içi ve okul dışında görülmektedir. Öğrencinin okul dışı serbest zamanları kontrol edilmemektedir. Anne çalışma bahanesinin arkasına saklanmakta, çocuğun olumsuzlukları karşısında çözüm bulamamaktan şikayetçidir. Verilen ödevler yapılmamakta, davranışlarda görülen bozuklukları düzeltici önlemler almakta ve her şeyi sınıf öğretmeninden beklemektedir. Öğrenci ikinci kademeye devam ettiği sürece sorunlar artacaktır. Ancak aile bu konuda çaresiz diyerek kendini savunmakta, çocuğun psikolojik, sosyolojik davranışlarını düzenleyici eğitimi ve tedaviyi kolaylaştırıcı çalışmalar yapmamaktadır.</p>	<p>Öğretmen Görüşü: Öğrencinin müziğe ilgisinin arttığı, müzik ile ilgili faaliyetlerde bulunmak istediği belirtilmiştir. Keman eğitimi öğrencinin davranışlarını etkilememiştir. Okul içerisinde öğretmen tarafından kontrol edilmektedir. Yalnız okul dışında, çevresinde ve aile ortamında davranışları kontrol altında değildir. Aile bu konuda eksiktir. Öğrencinin davranışlarının düzelmesinde tek boyutlu olmamak, sadece öğretmenle sınırlı olmamak gerektiği, ailenin ve çevresinde bu konuda yardımcı olması gerektiği görüşleri belirtilmiştir.</p>

Tablo 32. Keman eğitiminin DEHB olan çocukların davranış sorunlarına etkileri ile ilgili olarak aile görüşleri

<p>Aile Görüşü (anne): Duygusal sıcakkanlı, sevecendir. Aklına koyduğunu mutlaka yapar, hayır desem bile. Dağınık ve kimse ne der diye düşünmez temizliğe özen göstermez. Toplumdan çekinmez çabuk anlaşır, kendini sevdirebilir. Kaybolan bir eşyası için üzülmez, bazen farkında bile olmaz. Kendisiyle ilgili olan yapılacak işi varsa onu yapar. Ama biz istersek onu birkaç defa söylemek gerekir. Yalan söylemez, kavga etmez, hayvanları çok sever. Oyuna çok meraklıdır. Bir şeyi istediğinde unutmaz oluncaya kadar ısrar eder. Müzik dinlemeyi, etkinlikleri çok sever. Sürekli kendisiyle ilgilenilmesini ister, eğer onunla ilgilenilmezse kimseyi sohbet ettirmez, rahat durmaz.</p> <p>Baba: Evde sürekli kendisiyle ilgilenilmesini, ister. Abisinin yaptığını yapmak ister. Kafasına taktığı bir şeyi mutlaka yapmak ister. Eşyasının kıymetini bilmez. Yırtılsa, kaybolursa bile umursamaz. Yalan asla söylemez. Candan, sıcakkanlı bir çocuktur. Ortama çabuk uyum sağlar, arkadaş ve çevre edinir, kendisini sevdirebilir. Dağınıktır, temizliğe fazla özen göstermez. Müzik dinlemeyi ve söylemeyi çok sever.</p>	<p>Aile Görüşü:Müzik derslerine ilgisi artmıştır. Kemanı çok sevmektedir. İnternette keman ile ilgili videolar izlemektedir. Keman çalmaya başladığında sakin ve dikkatlidir, fakat onun dışında davranışlarında bir değişiklik yoktur. Keman çalmaya başlayınca olumlu davranışlar göstermektedir.</p>
---	--

4.2. DEHB OLAN ÖĞRENCİNİN GÖRÜŞLERİ

Keman eğitiminin DEHB olan çocukların davranış sorunlarına etkileri ile ilgili olarak öğrencinin yapılan çalışmalara olan değerlendirmesi

“A öğrencisi yapılan görüşmelerde, keman çalmayı çok sevdiğini, keman çalınca kendisini çok iyi hissettiğini, kemanın onun için ne kadar önemli olduğunu, keman çalmaya başlayınca çok eğlendiğini belirtmiştir”.

Buradan DEHB olan çocuğun eğitiminde ilgi duyduğu alanların eğitimi ile gelişiminin sağlanması gerektiği ortaya çıkmaktadır.

SONUÇ

Birinci alt probleme ait bulgulardan elde edilen sonuçlara bakıldığında, DEHB olan öğrencilerinin ilgi, istek ve müzikal yeteneklerine paralel olarak keman eğitiminde yay çekme çalışmalarında başarılı oldukları, ilgi ve istekleri olmadığında bu çalışmalara katılmadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Şarkı söyleme ve ritim tutma çalışmalarına ikisinin de katılarak ilgi ve dikkatlerini topladıkları görülmüştür.

DEHB yüksek olan çocuklarda bu ilgi ve dikkat düzeyinin daha zayıf olduğu ortaya çıkmıştır.

Keman eğitiminin DEHB olan çocuklarda çevre ve kültürel etkenlerin de etkili olduğu, çevresinde müzik etkinliklerini görmeyen çocuklarda ya da kültürel çevresi yeterince zengin olmayan çocuklarda keman eğitiminin etkili olmadığı anlaşılmıştır. DEHB olan çocuklarda ilgi ve ön öğrenmelerin veya tanıma durumlarının dikkati etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Keman eğitiminin ilerleyen sürecinde bu eğitime ilgi ve isteği olan DEHB olan çocuklarda keman eğitiminde dikkat süresinin uzadığı gözlenmiştir.

DEHB olan çocuklarda ilgi düzeyinin dikkat ve öğrenmeyi etkilediği, DEHB bozukluğunda ilgi duydukları müziklerin çocukların öğrenme ve dikkatleri üzerinde etkili olduğu anlaşılmıştır.

DEHB olan çocukların müzikle ilgili aktivitelere katılmış olmalarının öğrenmeleri üzerinde büyük etkileri olduğu kanaatine varılmıştır.

Keman eğitimi ile ilgili ve istekli bir DEHB öğrencisinin dikkat süresinin artacağı ve istediğinde gerekli çabayı gösterebileceği sonucuna ulaşılmıştır. DEHB öğrencilerinde keman çalmanın ilgi düzeyine bağlı olarak dikkat ve çalışma süresini arttırdığı söylenebilir.

DEHB olan çocukların dış dünya tarafından bilinmesinin ve dış dünyada kendilerinin de bir yeri olduğunun güzel çalışmalarla onlara gösterilmesinin sağlanmasının yaşamlarına büyük katkı sağlayacağı ve bunun keman eğitimi ile mümkün olabileceği görüşüne ulaşılmıştır.

DEHB öğrencisinin motive olduklarında daha düzenli bir çalışma sistemi içerisine girdikleri, dikkat sürelerinin arttırılmasında ve disiplinli bir yaşam edinmelerinde motivasyonun ve ilginin etkili olduğu söylenebilir.

DEHB olan çocuklara destek ve sevgi ortamında verilecek keman eğitiminin, dikkatleri ne kadar dağınık ve çalışma güçlüğü içerisinde olurlarsa olsunlar yapılacak sabırlı çalışmalara bağlı olarak, dikkat ve ilgi düzeylerini arttırdığı görülmüştür.

Birlikte çalmanın ve diğer bireylere uyum sağlamanın DEHB olan öğrenciler için zor olduğu gözlemlenmiş, gerekli çalışmalar sabır ve titizlikle yürütüldüğünde ilgi ve dikkatlerini toplamanın mümkün olabileceğikanaatine varılmıştır. Buradan DEHB olan çocukların çevrelerine olan ilgi ve dikkatlerini sağlamada keman çalışmalarının katkısının olabileceği söylenebilir.

Yapılan çalışmaların genel grafiğinden elde edilen sonuçlara bakıldığında keman eğitiminin istekli olan DEHB çocuklarında dikkat ve ilgi düzeyini arttırdığı görülmüştür.

Keman eğitiminin okul yaşamına olumlu ya da olumsuz bir etkisinin olmadığı düşüncesine ulaşılmıştır.

DEHB olan çocuklarda sadece öğretmen desteğinin yeterli olmadığını, ailenin de bu konuda destek olmasının gerekli olduğu, tam bir gelişmenin olabilmesi için ve böyle çocukların topluma kazandırılabilmesi için öğretmen-aile-rehabilitasyon çalışmalarının birlikte yürütülmesi gerektiği öğrenilmiştir.

DEHB olan çocukların öğrenmelerinde ilgi ve istekleri birinci derecede rol oynamaktadır.

DHEB olan çocukların çevresinde gördükleri varlıklara karşı duyarlı ve meraklı oldukları, bu duyarlılıklarının verilen eğitimde olumlu bir araç olarak kullanılabileceği düşünülmektedir.

İkinci alt probleme ait bulgulardan elde edilen sonuçlara bakıldığında,DEHB olan çocukların bireyselleştirilmiş eğitime ihtiyaç duydukları görülmektedir. Toplumsallaşmaları için gerekli ortamların da onların yapısını dikkate alarak seçilmesinin iyi olacağı anlaşılmaktadır.

DEHB olan çocuklarda kısa süreli keman eğitiminin sınıf içi davranışlarına bir etkisinin olmadığı görülmüştür.

Üçüncü alt probleme ait bulgulardan elde edilen sonuçlara bakıldığında,keman eğitiminin DEHB olan çocukların davranış ve tutumlarına bir etkisinin olmadığı sonucuna varılmıştır.

DEHB'nun en önemli belirtileri arasında davranış sorunları bulunmaktadır ve bu davranış sorunları ciddi bir tedavi gerektirmektedir. Oldukça ağır bir tedavi sürecini gerektiren bu sorunların kısa süreli bir terapi sayılabilecek keman eğitimi ile giderilmesi oldukça güçtür. Bununla birlikte, verilen keman eğitiminde amaç çocukların olumlu davranışlara olan eğilimini arttırmaktır. Keman çalışmaları sırasında A öğrencisinin göstermiş olduğu olumlu tutum ve davranışlar bu eğilimin mümkün olabileceğini göstermiştir. Bununla birlikte, kesin bulgulara ulaşmanın ancak süreç içerisinde uzun süren bilinçli bir eğitimle mümkün olabileceği görüşüne ulaşılmıştır.

Keman eğitiminin DEHB olan öğrencilerin sınıflarındaki davranış ve tutumlarına bir etkisinin olmadığı anlaşılmıştır. Bunda keman eğitiminin uzun yıllar sürecek bir eğitim olmasının ve yapılan çalışmaların amacına ulaşması için geçen sürenin yeterli olmamasının da göz ardı edilmemesi gerektiği düşünülmektedir.

DEHB olan çocukların el becerilerinin iyi olduğu ve topluma kazandırmada uygun bir çıkış noktası olabileceği görüşüne ulaşılmıştır.

DEHB olan öğrencinin keman derslerinde sergilediği tutum ve davranışların son derece olumlu olmasının, sabırlı ve dikkatli çalışmaların sonuç vereceği görülmüştür.

Dördüncü alt probleme ait bulgulardan elde edilen sonuçlara bakıldığında,DEHB olan öğrencinin öğretmeni, davranış ve tutumlarına keman eğitiminin bir etkisi olmadığını düşünmektedir.

DEHB olan öğrencinin ailesi de, davranış ve tutumlarına keman eğitiminin bir etkisi olmadığını düşündüklerini belirtmişlerdir.

Bununla birlikte eğitimin uzun süreli olması gereği ve keman derslerinde gösterdiği tutum ve davranışların günlük yaşama aktarılmasının zaman alacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Bu araştırmada, DEHB olan çocuklara karşı önyargılı olunmaması gerektiği ve DEHB olan çocukların ailelerinin çocuklarına karşı bilinçlendirmelerinin önemi anlaşılmıştır. Buna bağlı olarak, Özel öğrenme güçlüğü belirtileri öğretmenlere seminerler yoluyla tanıtılmalı, bu tür çocukların erken yaşlarda tanılarının konularak, yetenekleri doğrultusunda eğitim almalarına olanak tanınmalıdır.

DEHB olan çocukları motive etmenin onlar için olumlu etkiler yarattığı, DEHB olan çocukların aileleri ve çevreleri tarafından farklı olduklarını kabul etmeleri gerektiği ve bu çocuklara zaman ayırmanın olumlu olacağı bu çalışmada anlaşılmıştır. Ailelerin yeterince bilinçli olmadıkları için zaman zaman yetersiz kaldıkları görülmüştür. Ailelerin bilinçli olmadıkları için “yaramaz çocuk” tanımlamasıyla basit bir olgu olarak gördükleri bu durumun, aile içerisinde paylaşılması gerektiği, bu tür çocukların ebeveynlerinin neler yapması gerektiği de ailelere yönelik çalışmalarla ve destekle sürdürülmelidir.

Yapılan çalışma sonucunda, Rehberlik Araştırma Merkezlerine mutlaka bir müzik öğretmeni atanmalı, bu öğretmenlerin özel eğitim gerektiren çocuklarla ilgili olarak eğitim almaları sağlanmalıdır.

Özel öğrenme güçlüğü olan çocuklara yönelik rehabilitasyon uzmanlarının çocukların ilgi ve eğilimlerini anlamalarına yönelik seminerler düzenlenmelidir.

Farklı veya özel öğrenme güçlüğü içerisinde olan çocuklar konusunda özellikle öğretmenlerin bilinçlendirilmeleri için özel seminerler ve çalıştaylar düzenlenmeli, medya yoluyla ailelerin bilinçlendirilmeleri için çaba gösterilmelidir.

Müzik eğitimi başlı başına bir rehabilitasyon aracı olarak kullanılabilen, alternatif tedavi yöntemleri arasında yer almaktadır. Buradan hareketle müzik eğitiminin özellikle psikoloji alanında daha fazla kullanılması, özellikle çalgı eğitimi

yoluyla bireysel gelişim ve rahatlamalarına yardımcı olabileceği düşünülmektedir. Bu alana yönelik çalışmaların arttırılması, özel öğrenme güçlüğü'nün farklı boyutlarına yönelik yeni araştırmaların yapılarak, birbirleri içerisinde ilişkilendirilerek daha kapsamlı bilgilere ulaşılması umulmaktadır.

KAYNAKÇA

- Apaydın, M. (2001) “*Koro ile Müzik Eğitiminin Toplumun Müziksel Düzeyini Geliştirmedeki Yeri ve Önemi*”, I. Ulusal Koro Eğitimi ve Yöntemi Sempozyumu. 01-02-03 Kasım 2001. Ankara: Rekmay.Ltd.Şti.
- Arslan, D. (2006) XV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, Bildiri Özetleri “*Sınıf Öğretmenlerinin Kaynaştırma Eğitimine Bakış Açılı ve Kaynaştırma Eğitiminden Beklentiler*”, Muğla Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Nobel Yay.
- Büyüköztürk, Ş. Vd. (2011) “*Bilimsel Araştırma Yöntemleri*”, 9. Baskı, Pegem Akademi, Ankara.
- Çiçek, R., Polat. (2006) XV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, Bildiri Özetleri “*MEB Bağlı Özel Alt Sınıfı Bulunmayan İlköğretim Okullarında Özel Eğitime Muhtaç Öğrencilerin Okullarında Karşılaştıkları Sorunlar Manisa-Soma Örneği*” Muğla Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Nobel Yay.
- Çilden, Ş. (2001), “*Müzik, Çocuk Gelişimi ve Öğrenme*”,G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 21 Sayı 1, Ankara.
- Çoban, Adnan. (2005), “*Müzikterapi Ruh Sağlığı İçin Müzikle Tedavi*”, Timaş Yayınları, İstanbul.
- Çöl, T. H. (2012) III. Uluslararası Hisarlı Sempozyumu, Sözlü Bildiri “*Bilimsel Çözümlemeli Çalgı Eğitimine İlişkin Öğrenci Algıları*”, Kütahya Ekspres Matbaa, Kütahya.
- Duman, B. (2007)“*Beyin Temelli Öğrenme*”, Pegem A Yayınları, Ankara.
- Erden, M. (2011), “*Eğitim Bilimlerine Giriş*”, Arkadaş Yayıncılık, Ankara.

- Ersevım, İ. (2006), “*Hıperaktif Çocuklar ve Ritalin Evet mı Hayır mı ?*”, Özgür Yayınları, İstanbul.
- Ersöz Ünal, A. (2006), “*Sanat Eğitiminin Otizmlı Çocukların Duyusal Problemleri Üzerine Etkisinin İncelenmesi*”, Trakya Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Sanat Dalı. Yüksek Lisans Tezi, Edirne.
- Ertürk, S. (1998), “*Eğitimde Program Geliştirme*”, 10. Baskı. Meletsan Matbaacılık. Ankara.
- Karasar N. (2011), “*Bilimsel Araştırma Yöntemi*”, Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık, Ankara.
- MEB. (1990), “*Özel Eğitim Okulları Yönetmeliği*”, Md. 4.
- MEGEB. (2007), “*Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Öğrenme Güçlüğü*”, Ankara, 21.06.2013 tarihinde indirilmiştir.
- Orhan, Ş. Y. (2012), III. Uluslararası Hisarlı Sempozyumu, Sözlü Bildiri “*Mesleki Çalgı Eğitiminde Youtube*”, Kütahya Ekspres Matbaası, Kütahya.
- Öner, A.K. (2006), “*Müziğin Öğrenme Güçlüğü Çeken Çocukların Duyarlılıklarına Etkisi*”, Selçuk Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü Güzel Sanatlar Anabilim Dalı. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya.
- Özbey, Ç. (2005), “*Otizm ve Otistik Çocukların Eğitimi*”, İnkılap Kitapevi, İstanbul.
- Say, A. (2010), “*Müzik Ansiklopedisi, Müzik Ansiklopedisi Yayınları*”, Ankara.
- Senemoğlu, N. (2004), “*Gelişim Öğrenme ve Öğretim*”, 9.Baskı Gazi Kitapevi, Ankara.
- Semerci, B., Turgay, A. (2011), “*Bebeklikten Erişkinliğe Dikkat Eksikliği Hıperaktivite Bozukluğu*”, Alfa Yayınları, İstanbul.
- Türkmen, E.F. (2012), “*Müzik Yazıları*”, Kocatepe Akademi Yayınları, Afyonkarahisar.
- Uçan, A. (2001), “*Keman Eğitimi İçin Özgün Parçalar*”, Yurtrenkleri Yayınevi, Ankara.

Ulusoy, A. ve Diğerleri (2001), “*Eğitim Psikolojisi*” Ed. Ayten Ulusoy, 3. Baskı Ana Yayınları, Ankara.

Yağışan, N. (2008), “*Keman almanın Biomekanik Analizi*”, Eğitim Kitabevi Yayınları, Konya.

Yazgan, Y. (2012), “*Hiperaktif ocuk ve Ergen Okulda*”, Doğan Kitap, İstanbul.

<http://www.aktuelpsikoloji.com> (24.07.2012; 11:00).

<http://www.egitirim.gen.tr> (23.07.2012, saat; 23:16).

www.hiperaktivite.org.tr/okuloncesi_ogrenme_sorunlari.htm (30.04.2012).

www.ogm.meb.gov.tr(21.06.2013).

<http://www.psikolojikdanisma.net> (24.07.2012; saat10:54).

EK-1. GÖZLEM FORMU

İfadeler	Çok iyi (85-100)	İyi (70-84)	Orta (55-69)	Kötü (40-54)	Çok Kötü (10-39)	Açıklama
1.Ayakta doğru bir duruş sergiliyor.						
2.Kemanı doğru tutuyor.						
3.Yayını doğru tutuyor.						
4.Yayı doğru kullanıyor.						
5.Telleri parmakla çalıyor.						
6.Parmaklarını doğru kullanıyor.						
7.Temiz ve doğru ses üretiyor.						
8.Boş tel çalışmalarını doğru yapıyor.						
9.Alıştırmalarını doğru seslendiriyor.						
10.Çaldıklarını doğru bir ritimle çalıyor.						
11.Parçalarını doğru seslendiriyor.						
12.Parmaklarını doğru konumlandırıyor.						
13.Notaları tanıyor.						
14.Notaları keman üzerinde çalabiliyor.						
15.Piyano eşliğine uyarak çalıyor.						
Değerlendirme						

EK-2. ANKET: AİLEYE YÖNELİK SORULAR

BİLİŞSEL ALANLA İLGİLİ DAVRANIŞ ÖLÇEĞİ

SORULAR

1.Ders çalışırken dikkatini toplama konusunda ;

- a. Çok dikkatlidir.
- b. Dikkatini vermede zorlanır.
- c. Dikkati çabuk dağılır.
- d. Dikkatini hiç toplayamaz.
- e. Başka (belirtiniz) .

2. Ders çalışırken yardım isteme konusunda ;

- a. Birinin yardımına hiç ihtiyaç duymaz (tamamen kendisi çalışır).
- b. Zaman zaman yardıma ihtiyaç duyar.
- c. Birinin desteğine sık sık ihtiyaç duyar.
- d. Her zaman birinin ders çalıştırması gerekir.
- e. Başka (belirtiniz).

3. Derslerini öğrenme konusunda ;

- a. Çok çabuk öğrenir.
- b. Öğrenmesi uzun zaman alır.
- c. Öğrenmede çok zorlanır.
- d. Ne yaparsa yapsın öğrenemez.
- e. Başka (belirtiniz).

DUYUŞSAL ALANLA İLGİLİ DAVRANIŞ ÖLÇEĞİ

4. Çevresinde gördüğü varlıklara karşı ;

- a. Meraklı ve ilgilidir.
- b. İlgili değildir.
- c. Fazla ilgili değildir.
- d. Hiç ilgili değildir.
- e. Başka (belirtiniz).

5. Çevresindeki olaylara karşı ;

- a. Dikkatli ve ilgilidir.
- b. İlgili değildir.
- c. Fazla ilgili değildir.
- d. Hiç ilgili değildir.
- e. Başka (belirtiniz).

6. Çevresindeki olaylara karşı tepkileri ;

- a. Her zaman olumlu ve uyumludur.
- b. Genellikle olumlu ve uyumludur.
- c. Olumsuz ve uyumsuz olduğu zamanlar çoktur.
- d. Her zaman olumsuz ve uyumsuzdur.
- e. Başka (belirtiniz).

7. Çevresindeki varlıklara karşı değer verme ;

- a. Kullandığı eşyalara çok fazla değer verir.
- b. Kullandığı eşyalara genellikle değer verir.
- c. Kullandığı eşyalara çok fazla değer vermez.
- d. Kullandığı eşyalara hiç değer vermez.
- e. Başka (belirtiniz).

8. Çevresindeki insanlara ;

- a. Çok fazla değer verir.
- b. Genellikle değer verir.
- c. Nadiren değer verir.
- d. Çok fazla değer vermez.
- e. Başka (belirtiniz) .

9. evresindeki çeşitli işlerle ilgili olarak ;

- a. Her zaman isteklidir.
- b. Çok istekli değildir.
- c. Nadiren isteklidir.
- d. Hiç istekli değildir.
- e. Başka (belirtiniz) .

10. Toplumsal değerleri ve tutumları ;

- a. Kabullenir ve asla dışına çıkmaz.
- b. Kabullenir ama her zaman uymaz.
- c. Çok fazla kabullenmez ve uymaz.
- d. Hiç kabullenmez ve uymaz.
- e. Başka (belirtiniz) .

11. evresindeki topluluk veya grupların ;

- a. Her zaman içinde olmak ister.
- b. Genellikle toplum içinde ve arkadaşlarıyla olmak ister.
- c. Nadiren toplum içinde ve arkadaşlarıyla olmak ister.
- d. Toplum içinde olmayı hiç istemez, arkadaşlarıyla olmaktan nefret eder.
- e. Başka (belirtiniz) .

DEVİNİŞSEL ALANLA İLGİLİ DAVRANIŞ ÖLÇEĞİ

12. Evde yaptđđ iş ve oyunlarında ;

- a. El ve vücut kaslarını çok iyi kullanır.
- b. El ve vücut kaslarını iyi kullanır.
- c. El ve vücut kaslarını iyi kullanamaz.
- d. El ve vücut kaslarını hiç kullanamaz.
- e. Başka (belirtiniz).

13. Verilen bir işi ;

- a. Çok iyi bir şekilde tamamlar.
- b. Genellikle iyi tamamlar.
- c. Çoğunlukla tamamlayamaz.
- d. Hiç tamamlayamaz.
- e. Başka (belirtiniz).

14. El ile ilgili işlerde ;

- a. Her zaman beceriklidir.
- b. Genellikle beceriklidir.
- c. Nadiren beceriklidir.
- d. Becerikli değildir.
- e. Başka (belirtiniz).

15. Kişilik olarak ;

- a. Çok uyumlu ve sakindir.
- b. Genellikle uyumlu ve sakindir.
- c. Nadiren uyumlu ve sakindir.
- d. Hiç uyumlu ve sakin değildir.
- e. Başka (belirtiniz).

EK-3. ANKET: ÖĞRETMENE YÖNELİK SORULAR

BİLİŞSEL ALANLA İLGİLİ DAVRANIŞ ÖLÇEĞİ

SORULAR

1.Ders çalışırken dikkatini toplama konusunda ;

- a. Çok dikkatlidir.
- b. Dikkatini vermede zorlanır.
- c. Dikkati çabuk dağılır.
- d. Dikkatini hiç toplayamaz.
- e. Başka (belirtiniz) .

2. Ders çalışırken yardım isteme konusunda ;

- a. Birinin yardımına hiç ihtiyaç duymaz (tamamen kendisi çalışır).
- b. Zaman zaman yardıma ihtiyaç duyar.
- c. Birinin desteğine sık sık ihtiyaç duyar.
- d. Her zaman birinin ders çalıştırması gerekir.
- e. Başka (belirtiniz).

3. Derslerini öğrenme konusunda ;

- a. Çok çabuk öğrenir.
- b. Öğrenmesi uzun zaman alır.
- c. Öğrenmede çok zorlanır.
- d. Ne yaparsa yapsın öğrenemez.
- e. Başka (belirtiniz).

4. Ders ortamında arkadaşlarıyla olan ilişkilerinde ;

- a. Arkadaşlarını sürekli rahatsız eder.

- b. Arkadaşlarını genellikle rahatsız eder.
- c. Arkadaşlarını nadiren rahatsız eder.
- d. Arkadaşlarını hiç rahatsız etmez.
- e. Başka (belirtiniz).

DUYUŞSAL ALANLA İLGİLİ DAVRANIŞ ÖLÇEĞİ

5. Sınıfındaki arkadaşlarına olan tutumları ;

- a. Çok fazla değer verir.
- b. Genellikle değer verir.
- c. Nadiren değer verir.
- d. Çok fazla değer vermez.
- e. Başka (belirtiniz).

6. Sınıfındaki olaylara karşı ilgisi ;

- a. Dikkatli ve ilgilidir.
- b. İlgili değildir.
- c. Fazla ilgili değildir.
- d. Hiç ilgili değildir.
- e. Başka (belirtiniz).

7. Sınıfındaki olaylara karşı tepkileri ;

- a. Her zaman olumlu ve uyumludur.
- b. Genellikle olumlu ve uyumludur.
- c. Olumsuz ve uyumsuz olduğu zamanlar çoktur.
- d. Her zaman olumsuz ve uyumsuzdur.
- e. Başka (belirtiniz).

8. Sınıfındaki birlikte yapılan çeşitli çalışmalar ve işlerle ilgili olarak ;

- a. Her zaman isteklidir.

- b. Çok istekli değildir.
- c. Nadiren isteklidir.
- d. Hiç istekli değildir.
- e. Başka (belirtiniz).

DEVİNİŞSEL ALANLA İLGİLİ DAVRANIŞ ÖLÇEĞİ

9. Sınıfta yaptığı iş ve oyunlarında ;

- a. El ve vücut kaslarını çok iyi kullanır.
- b. El ve vücut kaslarını iyi kullanır.
- c. El ve vücut kaslarını iyi kullanamaz.
- d. El ve vücut kaslarını hiç kullanamaz.
- e. Başka (belirtiniz).

10. Verilen bir işi ;

- a. Çok iyi bir şekilde tamamlar.
- b. Genellikle iyi tamamlar.
- c. Çoğunlukla tamamlayamaz.
- d. Hiç tamamlayamaz.
- e. Başka (belirtiniz).

11. El ile ilgili işlerde ;

- a. Her zaman beceriklidir.
- b. Genellikle beceriklidir.
- c. Nadiren beceriklidir.
- d. Becerikli değildir.
- e. Başka (belirtiniz).

12. Kişilik olarak ;

- a. Çok uyumlu ve sakindir.

- b. Genellikle uyumlu ve sakindir.
- c. Nadiren uyumlu ve sakindir.
- d. Hiç uyumlu ve sakın değildir.
- e. Başka (belirtiniz).

EK-4. A ÖĞRENCİSİNİN HASTANE RAPORU

TC.
AFYONKARAHİSAR VALİLİĞİ
DEVLET HASTANESİ BAŞTABİPLİĞİ

KONU: ATABERK BİLGE

İLGİLİ MAKAMA

ATABERK BİLGE 6741 protokol numarası ile muayene olmuştur. Aktivite ve dikkat eksikliği mevcuttur.

HÜLYA OSKAY
PSİKİYATRİ UZMANI

